

Yes! Wereldoriëntatie!

Een onderzoek naar de wensen, behoeften en competenties op CBS de Merlettes ten aanzien van de werkwijze voor de wereldoriëntatie-vakken

Melissa Brouwer | Onderzoeksrapport |

7 juni 2018, Leeuwarden

Opleiding leraar basisonderwijs
Stenden hogeschool Leeuwarden
Opdrachtgever: CBS De Merlettes
Goudtsjeblom Strjitte 22
9288 AM Koostertille
Tel. 0512-331951

Yes! Wereldoriëntatie!

Een onderzoek naar de wensen, behoeften en competenties op CBS de Merlettes ten aanzien van de werkwijze voor de wereldoriëntatie-vakken

Samenvatting

Aanleiding

Op CBS de Merlettes heerst ontevredenheid inzake de huidige kwaliteit van de wereldoriëntatievakken. Zo is er volgens hen sprake van gebrek aan uitdaging, betekenis en motivatie voor deze vakken, bij zowel de leerlingen als de leerkrachten. Ook mist er samenhang tussen de verschillende methodes die gebruikt worden. Voor het vak natuur en techniek heeft de school geen methode en worden er geïmproviseerde lessen gegeven. Om inzicht te krijgen in de huidige situatie en de wensen en behoeften op het gebied van deze vakken is er gepoogd antwoord te geven op de volgende onderzoeksvraag: *“Welke werkwijze voor de organisatie, inhoud en uitvoering van de wereldoriëntatievakken sluit aan bij de wensen, behoeften en competenties van de leerkrachten en leerlingen van CBS de Merlettes zodat zij werken vanuit motivatie?”*

Aanpak

Er is een beschrijvend onderzoek uitgevoerd, waarin het doel was een veranderingsproces teweeg te brengen. Tijdens het onderzoek zijn 5 leerkrachten en 70 leerlingen (van groep 4 tot en met 8) bevestigd. De data is verzameld met behulp van online enquêtes. De enquête-tool die hiervoor is ingezet is ‘Google Formulieren’. Dit programma heeft de data gegenereerd en automatisch omgezet in tabellen en grafieken. Aanvullend hierop zijn drie leerkrachten van externe scholen bevestigd, waarbij voornamelijk open vragen zijn gesteld. Tot slot is bij de directeur een interview afgenomen.

Resultaten

Uit de verzamelde data blijkt dat CBS de Merlettes hier gemiddeld één á twee uur aan besteedt. De leerlingen geven aan hier ontevreden over te zijn. Ook zijn zij ontevreden over de huidige invulling van de lessen. Zo geven zij aan dat zij met name teksten moeten lezen en vragen moeten beantwoorden. Zij wensen echter filmpjes te bekijken, onderzoek te doen en dingen te ontdekken. De leerkrachten geven aan tevreden te zijn over de huidige methodes, in tegenstelling tot de directeur. Zij geven daarentegen aan graag te willen werken met geïntegreerde en thematische methodes. Ook oordelen de leerkrachten positief op het idee heterogene klassen te realiseren tijdens de wereldoriëntatievakken. De leerlingen en de directeur oordelen daarentegen negatief. Tot slot geven de leerkrachten van de externe scholen aan dat zij gebruik maken van de geïntegreerde methodes ‘blink’, ‘topondernemers’ en ‘de zaken van Zwijssen’.

Conclusie

De leerkrachten besteden minder dan het landelijk gemiddelde van drie uur per week aan de wereldoriëntatievakken. Daarnaast kan geconcludeerd worden dat de kinderen tijdens deze vakken niet doen wat zij graag willen doen. Over de klassenindeling bestaan verschillende meningen. Zo willen de leerkrachten graag heterogeen werken, in tegenstelling tot de directeur en de leerlingen. De directeur geeft aan dat het merendeel van de vakken kennisvakken zijn waarbij ingespeeld moet worden op het niveau en de leeftijd van het kind. Zowel de leerkrachten als de directeur zijn positief over een geïntegreerde en thematische werkwijze.

Aanbevelingen

Er moet meer samenhang worden gecreëerd inzake de wereldoriëntatievakken. Dit kan gedaan worden door een geïntegreerde methode aan te schaffen. Tevens wordt aanbevolen om meer tijd te besteden aan deze vakken. De leerkrachten moeten in overleg om zodoende vast te stellen wat haalbaar is qua tijdsbesteding. Als derde punt wordt aanbevolen om aansluiting te zoeken bij de creativiteit, interesses en verschillende leerstijlen van de leerlingen. Er zal gekeken moeten worden naar een methode die resulteert in een gevoel van autonomie en competentie bij de leerlingen. Tot slot wordt aanbevolen om de klassenindeling tijdens de wereldoriëntatievakken te houden zoals deze in de huidige situatie is. Deze indeling kan uitgebreid worden met een creacircuit waarin heterogene klassen gerealiseerd zijn. In dit creacircuit kan het vak techniek verwerkt worden. Het wordt afgeraden om de overige wereldoriëntatievakken te verwerken in het creacircuit.

Inhoud

Samenvatting.....	3
Hoofdstuk 1 - Inleiding	6
1.1 CBS De Merlettes.....	6
1.2 Onderwerp	6
1.3 Aanleiding.....	6
1.4 Persoonlijke motivatie.....	6
Hoofdstuk 2 - Probleemanalyse	8
2.1 Maatschappelijke ontwikkeling.....	8
2.2 Het praktijkprobleem	8
2.3 Afbakening onderzoek.....	8
2.4 Relevantie van het onderzoek.....	9
Hoofdstuk 3 – Probleemstelling	10
3.1 Doel van het onderzoek	10
3.2 Onderzoeksvragen.....	10
3.3 Begrippen	10
Hoofdstuk 4 – Theoretisch kader	12
4.1 Wereldoriëntatie-vakken	12
4.2 Kerndoelen wereldoriëntatie	12
4.3 Organisatie groepsvorming	12
4.4 Inhoud leerstofaanbod.....	13
4.5 Uitvoering.....	15
Hoofdstuk 5 - Onderzoeksaanpak	17
5.1 Type onderzoek.....	17
5.2 Onderzoeksgroep	17
5.4 Onderzoeksprocedure.....	18
5.5 Analyseprocedure.....	19
5.6 Tijkpad	19
Hoofdstuk 6 – Resultaten praktijkonderzoek.....	21
6.1 Aanpassingen uitvoering	21
6.2 Deelvraag 2: Ervaring huidige werkwijze	22
6.3 Deelvraag 3: Competentie en motivatie	25
6.4 Deelvraag 4: Wensen en behoeften omtrent de wereldoriëntatie-vakken.....	27

6.5 Deelvraag 5: Werkwijze externe scholen	29
Hoofdstuk 7 – Conclusies, aanbevelingen en discussie.....	31
7.1 Conclusie	31
7.2 Aanbevelingen.....	33
7.3 Discussie	34
7.4 Vervolg onderzoek.....	35
Bibliografie	36
Bijlagen	38
Bijlage I – Gespreksverslag directeur	38
Bijlage II – E-mail leerkracht	39
Bijlage III – Kerndoelen wereldoriëntatie-vakken	40
Bijlage IV – Vragenlijst leerkrachten.....	41
Bijlage V – Vragenlijst leerlingen	44
Bijlage VI – Vragenlijst directeur	46
Bijlage VII- Vragenlijst externe scholen	48
Bijlage VIII – Data vragenlijst leerkrachten	49
Bijlage IX – Data vragenlijst leerlingen	56
Bijlage X – Data vragenlijst directeur	59
Bijlage XI – Data vragenlijst externe scholen	62

Hoofdstuk 1 - Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de school, waar het onderzoek plaats heeft gevonden geïntroduceerd. Ook wordt het onderwerp waarover het onderzoek gaat kort beschreven. Vervolgens wordt ingegaan op de aanleiding van het onderzoek. Tot slot wordt de persoonlijke motivatie voor het onderzoek en het belang van het onderzoek beschreven.

1.1 CBS De Merlettes

Het onderzoek is verricht op basisschool CBS De Merlettes te Kootstertille (in het vervolg wordt dit gemakshalve 'de Merlettes' genoemd). De Merlettes maakt deel uit van de stichting Noventa. Noventa vormt het bevoegd gezag van 11 basisscholen in de gemeente Achtkarspelen. De stichting heeft als grondslag de Bijbel als Gods woord. De Bijbel is richtinggevend voor het onderwijs.

De school heeft een protestants christelijke identiteit die probeert te leven en te werken vanuit het geloof in God met de Bijbel als inspiratiebron. De uitgangspunten van de Merlettes zijn:

- Het woord van God.
- Een veilige en vertrouwde leeromgeving waarin ieder kind zich optimaal kan ontwikkelen.
- Een moderne school met een stimulerende leeromgeving (CBS De Merlettes, 2017).

1.2 Onderwerp

Wereldoriëntatie: oriëntatie op de wereld. Basisschool kinderen moeten de wereld nog ontdekken. Dit gebeurt in stapjes en gebeurt hun hele leven lang. Kinderen leren de wereld, waarin ze wonen voor een deel als vanzelfsprekend kennen. Ze zijn nieuwsgierig en voortdurend opzoek om zichzelf en de wereld te verkennen. De behoefte om te ontdekken en te ontwikkelen is een aangrijppunt voor het leergebied wereldoriëntatie. Bij de vorming van een historisch en geografisch wereldbeeld en begrip van de natuur speelt de school een belangrijke rol. De Wet op het primair onderwijs schrijft daarom voor dat scholen aardrijkskunde, geschiedenis en natuur moeten geven (Inspectie van het Onderwijs, 2015).

Hoe de wereldoriëntatie-vakken vorm worden gegeven binnen de school is echter aan de scholen zelf. Er zijn vele verschillende soorten werkwijzen voor de organisatie, inhoud en de uitvoering voor deze vakken. Waarom kiest de ene school voor homogene klassen en een andere school voor heterogene klassen? Waarom kiest de ene school ervoor om de wereldoriëntatie-vakken geïntegreerd te geven binnen een thema en een andere school juist niet? Wat zijn de voordelen en wat zijn de nadelen van de verschillende werkwijzen?

1.3 Aanleiding

Er heeft een gesprek plaatsgevonden met de directeur en een leerkracht van CBS de Merlettes (2017). Uit het gesprek komt de problematiek naar voren waarmee de Merlettes momenteel te maken heeft. Er is ontevredenheid over de huidige kwaliteit van de wereldoriëntatie-vakken. Zo is er volgens hen sprake van gebrek aan uitdaging, betekenis en motivatie voor deze vakken, bij zowel de kinderen als de leerkrachten. Ook mist er samenhang tussen de verschillende methodes die gebruikt worden. Voor het vak natuur en techniek heeft de school geen methode en worden er geïmproviseerde lessen gegeven.

1.4 Persoonlijke motivatie

Tijdens mijn schoolperiode 2.1 en 2.2 heb ik stage gelopen op SBO Sjalom Drachten. Deze school is sinds dit schooljaar (2017-2018) gestart met een nieuwe werkwijze voor de wereldoriëntatie-vakken. SBO Sjalom ervoer ook dat de eerdere werkwijze omtrent de wereldoriëntatie-vakken tot weinig enthousiasme en motivatie leidde, bij zowel de leerlingen als bij de leerkrachten. De school werkt sinds dit schooljaar met een curriculum genaamd: International Primary Curriculum (IPC) Dit is een

curriculum waarin diverse vakken vorm worden gegeven binnen een thema. Het eerste thema van dit curriculum is 'de actieve planeet'. Binnen dit thema wordt er gewerkt aan meerdere leerdoelen uit verschillende vakgebieden. De focus van dit curriculum is dat de leerlingen zelf verantwoordelijk zijn voor hun leerproces en dat ze zelf de ontdekkers zijn. Ik heb ervaren dat de leerlingen en de leraren enthousiast waren over deze (nieuwe) werkwijze van de wereldoriëntatie-vakken.

Het doel van het onderzoek is om meer inzicht te krijgen in de verschillende werkwijzen met betrekking tot de wereldoriëntatie-vakken. Tevens hoopte ik inzicht te krijgen in hetgeen een kind motiveert (binnen het kader van de wereldoriëntatie-vakken). In mijn toekomstige baan kan ik de uitkomsten van het onderzoek toepassen in mijn lessen. Tevens kan ik de school informeren over de verschillende mogelijkheden inzake de werkwijze van de wereldoriëntatie-vakken.

Hoofdstuk 2 - Probleemanalyse

In hoofdstuk twee wordt het praktijkprobleem vanuit verschillende bronnen met elkaar in verband gebracht. Tevens wordt in dit hoofdstuk de afbakening van het onderzoek omschreven en onderbouwd. Tot slot wordt de relevantie van het onderzoek beschreven.

2.1 Maatschappelijke ontwikkeling

In het inspectierapport van onderwijs (2015) staat beschreven dat veel scholen de afgelopen jaren hard gewerkt hebben aan kwaliteitsverbetering op het gebied van taal en rekenen. Met betrekking tot de andere leergebieden, zoals de wereldoriëntatie-vakken, is hiervan minder sprake. De redactie van de Nationale onderwijsgids (Nationale onderwijsgids, 2017) merkt dit ook op. Zij stellen dat het vak wereldoriëntatie geleden heeft onder de aandacht die gericht is op taal en rekenen. Door de innovatie in het onderwijs zijn veel scholen nu op zoek naar een juiste invulling van de wereldoriëntatie-vakken. Zo ook de Merlettes.

2.2 Het praktijkprobleem

De directeur (2017) heeft aangegeven dat de huidige werkwijze inzake de wereldoriëntatie-vakken niet zorgt voor motivatie en betrokkenheid bij de leerkrachten en leerlingen. Hij is hier niet tevreden over, omdat hij weet hoe relevant en interessant deze vakken zijn. Hij denkt dat de lage motivatie en betrokkenheid (mede) komt, doordat er gebruik wordt gemaakt van methodes die niet op elkaar afgestemd zijn. De school heeft namelijk twee verschillende methodes voor geschiedenis en aardrijkskunde. Voor natuur heeft de school geen methode. De directeur gaf aan dat met name hierdoor weinig tot geen verbinding tussen de wereldoriëntatie-vakken is. Ook vindt hij dat er weinig verbinding is tussen de wereldoriëntatie-vakken in combinatie met andere vakken, zoals bijvoorbeeld rekenen, muziek en beeldende vorming. In hoeverre deze problemen daadwerkelijk bestaan, is in het praktijkonderzoek verder onderzocht.

De leerkracht van groep 5/6, omschreef het probleem als volgt: *“ Voor de WO vakken zijn de leerlingen op dit moment lastig te motiveren. Het is een beetje een ver van mijn bed show. Dankzij mijn eerdere ervaringen met bijvoorbeeld geschiedenis anders, heb ik ervaren dat een vak als geschiedenis leuk en leerzaam kan zijn. Gemotiveerde en betrokken leerlingen dat is iets wat je wilt bereiken. De manier waarop je de vakken aanbiedt bepaal jij als leerkracht”*.

Uit bovenstaande informatie is gebleken dat beide betrokkenen vinden dat de huidige werkwijze omtrent de wereldoriëntatie-vakken zorgt voor weinig motivatie bij de leerlingen. Daarnaast noemde de directeur nog het gebrek aan verbinding tussen de drie wereldoriëntatie-vakken en het gebrek tussen de wereldoriëntatie-vakken in combinatie met andere vakken. De leerkracht gaf tot slot aan dat hij weinig verbinding voelt met de huidige werkwijze.

2.3 Afbakening onderzoek

Het onderzoek heeft zich gericht op groep 4 tot en met 8. De groepen 1 tot en met 3 zijn uitgesloten van het onderzoek. In paragraaf 5.2 wordt meer informatie gegeven over de afbakening van de onderzoeksgroep.

Er zijn verschillende werkwijzen voor de wereldoriëntatie-vakken onderzocht. Het begrip werkwijze is opgedeeld in drie verschillende sub-onderwerpen: organisatie, inhoud en uitvoering. Op het gebied van organisatie is onderzocht welke klassenvorming en tijdsbesteding voor de wereldoriëntatie-vakken het beste past bij de school. Ook het onderwerp materialen is bij dit sub-onderwerp behandeld. Andere organisatorische aspecten zijn niet onderzocht (zoals voorbereidingstijd en groepsgrootte). Op het gebied van inhoud is onderzocht welke methodes het beste aansluiten bij de school. Tot slot is er onderzoek gedaan naar de wensen en behoeften op het gebied van uitvoering. Er is onderzocht wat de huidige motivatie van leerkrachten en leerlingen is voor de wereldoriëntatie-vakken en hoe deze vergroot kan worden.

Het begrip motivatie kan opgedeeld worden in extrinsieke en intrinsieke motivatie. Er is enkel onderzoek gedaan naar intrinsieke motivatie. Hier is voor gekozen omdat dit volgens Schuit (Hans Schuit, 2011) een zeer krachtige vorm van motivatie is, die zorgt voor kwalitatief leren en creativiteit. Deze twee kernwaarden sluiten aan bij het doel van het onderzoek. Volgens Ellard de Vries (Vries, 2013) is intrinsieke motivatie in het onderwijs erg belangrijk, omdat dit bijdraagt aan de leerprestaties. Wat tevens onderzocht is op het gebied van uitvoering zijn de competenties van de leerlingen en leerkrachten.

2.4 Relevantie van het onderzoek

Dit onderzoek is van belang geweest, omdat het gebrek aan motivatie en betrokkenheid invloed kan hebben op de wil van kinderen en jongeren om te leren (Hans Schuit, 2011). Uit onderzoek blijkt dat een hoge betrokkenheid van leerlingen zorgt voor betere prestaties en een lager percentage aan vroegtijdige schoolverlaters. Een lage betrokkenheid van leerlingen kan daarentegen een indicator zijn van een problematische schoolloopbaan (Lietaert, z.d). Dit onderzoek heeft onder andere inzicht moeten geven in een nieuwe werkwijze omtrent de wereldoriëntatie-vakken die er wellicht voor zorgt dat de leerlingen en leerkrachten meer gemotiveerd en betrokken raken voor deze vakken.

Hoofdstuk 3 – Probleemstelling

In dit hoofdstuk wordt het doel van het onderzoek beschreven. Tevens worden de hoofd- en deelvragen, waarop in het onderzoek antwoord wordt gegeven, beschreven. Vervolgens worden er begrippen gedefinieerd, die betrekking hebben op dit onderzoek. Tot slot volgt een verwachte uitkomst van de onderzoeksvraag.

3.1 Doel van het onderzoek

De school wil weten hoe er betekenisvolle lessen kunnen worden gegeven, waarin de wereldoriëntatie-vakken samenhangend aangeboden worden en de leerlingen en leerkrachten betrokken en gemotiveerd zijn. Het doel van het onderzoek was om een onderzoeksrapport met aanbevelingen op te leveren aan de Merlettes. Deze aanbevelingen bestaan uit een advies over de hervorming van de wereldoriëntatie-vakken. Met het rapport kan de school nieuwe werkwijzen implementeren en testen die wellicht beter aansluiten bij de wensen en competenties van de leerkrachten en leerlingen.

De school had eveneens als doel om een nieuwe werkwijze rondom ICT te onderzoeken. Dit is echter niet onderzocht. Dit onderwerp heeft geen directe connectie met de wereldoriëntatie-vakken en wijkt te veel af van de probleemstelling. Het niet meenemen van ICT in het onderzoek is besproken en geaccordeerd door de directeur van de school. Tevens is akkoord gegeven voor de uitwerking van dit onderzoek.

3.2 Onderzoeksvragen

Hoofdvraag:

Welke werkwijze voor de organisatie, inhoud en uitvoering van de wereldoriëntatie-vakken sluit aan bij de wensen, behoeften en competenties van de leerkrachten en leerlingen van CBS de Merlettes zodat zij werken vanuit motivatie?

Deelvragen:

Deelvraag 1: Wat wordt er in de literatuur geschreven over de verschillende manieren van de werkwijze voor de wereldoriëntatie-vakken?

Deelvraag 2: Hoe wordt de werkwijze van de wereldoriëntatie-vakken in de huidige situatie ervaren?

Deelvraag 3: In hoeverre voelen de leerlingen en leerkrachten zich competent en gemotiveerd voor de wereldoriëntatie-vakken?

Deelvraag 4: Wat zijn de wensen en behoeften van CBS de Merlettes inzake de werkwijze omtrent de wereldoriëntatie-vakken?

Deelvraag 5: Welke werkwijze hanteren andere scholen voor de wereldoriëntatie-vakken?

3.3 Begrippen

-Werkwijze: Er zullen verschillende manieren van werken voor de wereldoriëntatie-vakken onderzocht worden. Het begrip werkwijze is opgedeeld in drie verschillende sub-onderwerpen: organisatie, inhoud en uitvoering.

- Organisatie: Op het gebied van organisatie zal onderzocht worden welke klassenvorming en tijdsbesteding voor de wereldoriëntatie-vakken het beste past bij de school. Ook het onderwerp materialen zal bij dit sub-onderwerp behandeld worden. Andere organisatorische aspecten worden niet onderzocht (zoals voorbereidingstijd en groepsgrootte).

- **Inhoud:** Met dit begrip wordt het leerstofaanbod voor de wereldoriëntatie-vakken bedoeld.
- **Uitvoering:** De manier waarop de les volbracht wordt door zowel de leerkracht als door de leerlingen. Motivatie en competentie staan hierbij centraal.
- **Wereldoriëntatie-vakken:** De vakken aardrijkskunde, geschiedenis en natuur/techniek.
- **Wensen:** De manier waarop de school de wereldoriëntatie- vakken in de ideale situatie voor zich ziet.
- **Behoeften:** Hetgeen nodig is voor een succesvolle uitoefening van de ideale situatie en wat in de huidige situatie ontbreekt.
- **Competenties:** In staat zijn om kennis, houding en vaardigheden zodanig te combineren dat het leidt tot een effectieve werkwijze omtrent de wereldoriëntatie-vakken.
- **Huidige situatie:** De manier waarop de wereldoriëntatie-vakken ingedeeld zijn aan het begin van het onderzoek (februari 2018)
- **Motivatie:** “Motivatie is een innerlijk proces dat een persoon aanzet tot bepaald gedrag, richting geeft aan dat gedrag en ervoor zorgt dat dit gedrag in stand gehouden wordt.’ Motivatie verwijst in belangrijke mate naar de wil van kinderen en jongeren om te leren.” (Hans Schuit, 2011)

3.4 Verwachte uitkomst

De verwachte uitkomst van dit onderzoek was dat de Merlettes inzicht kreeg in de huidige situatie en de daarbij behorende knelpunten inzake de wereldoriëntatie-vakken. Daarnaast werd verwacht dat zij een beter inzicht zouden hebben in de wensen en behoeften. Tevens werd verwacht dat het onderzoek zou zorgen voor een discussie binnen het team over de vormgeving van de wereldoriëntatie-vakken. Tot slot werd verwacht dat de discussie met name zou gaan over de indeling van de klassen, het gebruik van methodes en de manier waarop de leerkrachten beter ondersteund kunnen worden.

Hoofdstuk 4 – Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van bestaande kennis en inzichten met betrekking tot de werkwijze voor de wereldoriëntatie-vakken. Hiermee zal deelvraag 1 worden beantwoord. Er zal ten eerste ingegaan worden op het vak wereldoriëntatie en de bijbehorende kerndoelen. Vervolgens wordt de bestaande kennis omtrent de werkwijze nader toegelicht aan de hand van de drie sub-onderwerpen: organisatie, inhoud en uitvoering.

4.1 Wereldoriëntatie-vakken

Boersma (Boersma, 2012) geeft in het artikel ‘Wereldoriëntatie-vakken op de kaart’ aan dat het van belang is dat kinderen kennis en vaardigheden opdoen, zodat zij op die manier succesvol kunnen deelnemen aan de huidige samenleving. Het gaat daarbij met name om hun visie over de wereld en de plaats die zij daarin innemen. Daarnaast geeft Boersma (Boersma, 2012) aan dat kinderen kennis en vaardigheden moeten ontwikkelen op het gebied van zelfvertrouwen, creativiteit, doorzettingsvermogen, zelfstandigheid en nieuwsgierigheid. De wereldoriëntatie-vakken hebben bij het ontwikkelen van deze kennis en vaardigheden een cruciale rol. Deze vakken leveren een noodzakelijke bijdrage aan de voorbereiding van kinderen op het vervolgonderwijs en burgerschap in de huidige samenleving.

In een rapport van de Inspectie van het Onderwijs (Inspectie van het onderwijs, 2016) wordt gesteld dat wereldoriëntatie als kennisgebied niet voorkomt in de Wet op het Primair onderwijs. Scholen gebruiken dit begrip vaak als verzamelnaam van de vakken natuur en techniek, ruimte (aardrijkskunde) en tijd (geschiedenis). Tevens wordt in het rapport van de inspectie van onderwijs (Inspectie van het onderwijs, 2016) gesteld dat er ook scholen zijn die wereldoriëntatie nog breder opvatten. De manier waarop scholen het onderwijs inrichten is geheel vrij. Wanneer er gekeken wordt naar de onderwijstijd die ingeroosterd wordt, is dit zeer divers. Vooral in de groepen 1 tot en met 4 verschilt de onderwijstijd enorm. Sommige scholen roosteren veel tijd in, omdat zij van mening zijn dat veel andere vakken onder wereldoriëntatie vallen. Andere scholen roosteren geen wereldoriëntatie in, maar bieden wel thema’s aan die aandacht besteden aan de onderwerpen van de vakken. Wanneer er wordt gekeken naar de leerjaren 5 tot en met 8 is de gemiddelde onderwijstijd voor de wereldoriëntatie-vakken drie uur per week. Tot slot wordt in het rapport gesteld dat scholen ook veel van elkaar verschillen wanneer het gaat om samenhang in het leerstofaanbod voor wereldoriëntatie.

4.2 Kerndoelen wereldoriëntatie

De kerndoelen van wereldoriëntatie staan omschreven op de website van tule.slo.nl (Tule, 2018). Tule (2018) onderscheid vier hoofdthema’s: Mens en Samenleving, Natuur en Techniek, Tijd en Ruimte. Het eerste thema ‘Mens en Samenleving’ behandelt maatschappelijke thema’s, zoals gezondheid, milieu en consumentengedrag. Het thema Natuur en Techniek behandelt thema’s zoals planten, dier en mens en natuurkundige onderwerpen (licht, geluid en magnetisme). Het onderdeel ruimte gaat over het vak aardrijkskunde. Hierin ontwikkelen de kinderen vaardigheden zoals topografie en inrichting van de omgeving. Het laatste wereldoriëntatie-thema is tijd. De Nederlandse geschiedenis wordt in dit thema behandeld. Daarnaast ontwikkelen de kinderen in dit thema hun historisch besef. Voor de specifieke kerndoelen per thema wordt verwezen naar bijlage nummer 3.

4.3 Organisatie groepsvorming

Homogene en heterogene groepsvorming

Er zijn verschillende mogelijkheden op het gebied van organisatie in de klas. In dit onderzoek wordt er ingegaan op de groeperingsvorm. Daarmee worden homogene en heterogene groepen bedoeld. Deze termen worden in de literatuur verschillend gedefinieerd. Volgens leerkracht en onderzoeker Wessel Peeters (Peeters, 2017) zijn homogene groepen, groepen waarbij leerlingen met hetzelfde

prestatieniveau bij elkaar in de klas zitten. Heterogene groepen zijn groepen waar leerlingen met verschillende prestatieniveaus bij elkaar zitten. Echter, beleidsmedewerker van de Nederlandse Jenaplan Vereniging, Ad Boes (Boes, 2009) geeft aan dat binnen het Jenaplan onderwijs homogene groepen gezien worden als groepen waarin leerlingen met dezelfde leeftijd bij elkaar in de klas zitten. Heterogene groepen zijn groepen waarin leerlingen met verschillende leeftijden bij elkaar in de klas zitten.

Groepsvorming op basis van prestatieniveau

Op de website van passend onderwijsaanbod (SLO, z.d.) staat geschreven dat uit onderzoek blijkt dat de meeste leerlingen, ook leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte, gebaat zijn bij het leren in heterogene groepen. Peeters (Peeters, 2017) is daarentegen van mening dat alleen kinderen met een laag niveau gebaat zijn bij heterogene klassen. Hij geeft aan dat de leerprestaties van de zwakke leerlingen omlaag gaan wanneer zij in homogene klassen zitten. De oorzaak hiervan is volgens hem dat de omgeving geen uitdaging biedt omdat zij niet met kinderen samenwerken die een hoger niveau hebben. Volgens SLO (z.d) leren hoogbegaafde leerlingen beter in homogene groepen. Peeters (2017) is ook van mening dat dit het geval is. Hij schrijft echter ook dat de leerprestaties van de gemiddelde leerling omhoog gaan wanneer zij in de klas zitten met kinderen die ongeveer hetzelfde prestatieniveau hebben. De gemiddelde en sterke leerling krijgt te maken met 'reflected glory': leerkrachten verwachten veel van de groep en de kinderen leren van andermans kwaliteiten. Tot slot noemt Peeters dat het voor leerkrachten makkelijker is om leerlingen net iets boven hun huidige niveau uit te dagen, wanneer het niveau gelijk is in de hele klas. Anders wordt er vaak uitgedaagd op een gemiddeld niveau. Dit is voor de sterke leerlingen vaak op een te laag niveau, met als gevolg dat ze niet uitgedaagd worden (lowering the standards).

In het artikel van SLO (SLO, z.d.) wordt aanvullend nog aangegeven dat interactie tussen kinderen met een verschillend niveau kan leiden tot het leren op cognitief en sociaal emotioneel gebied. Kinderen leren samenwerken en leren gebruik te maken van elkaars verschillen door te observeren en door elkaar na te doen. Voor leerlingen die verder zijn in hun ontwikkeling is het juist goed om samen te werken met leerlingen die dit ook zijn en hetzelfde taalvaardigheidsniveau, dezelfde verbale vaardigheden en tot slot dezelfde instructiebehoefte hebben.

Groepsvorming op basis van leeftijd

In het blad van de Nederlandse Jenaplan vereniging (Nederlandse jenaplan vereniging, 2014) staat omschreven dat in het basisprincipe van Jenaplan onderwijs (nr. 16) staat dat in een jenaplanschool overwegend heterogene groepering van kinderen plaats vindt naar leeftijd. Het zorg dragen voor elkaar en leren van elkaar staat daarbij centraal. Er worden een aantal voordelen van deze heterogene klassen genoemd. Eén voordeel die genoemd wordt is dat de oudere kinderen automatisch de jongere kinderen gaan leiden. Hulpgedrag wordt daarbij geactiveerd. Een tweede voordeel wat genoemd wordt is dat kinderen leren dat capaciteiten samenhangen met leeftijd. Tot slot wordt genoemd dat er een optimale sociale ontwikkeling plaats vindt. Kinderen leren leiding geven/ontvangen en sturen geven/ontvangen.

4.4 Inhoud leerstofaanbod

Richtlijnen voor het leerstofaanbod

Iedereen heeft het wel een keer gehad in zijn schoolcarrière, leerstof waarvan je dacht: "dat heb ik later toch niet nodig?" Op de website van SLO (SLO, z.d.) wordt aangegeven dat betekenisvol lesgeven een term is die tegenwoordig niet meer vermeden kan worden. Betekenisvolle lessen kunnen gecreëerd worden door de samenhang in het onderwijsaanbod te vergroten. Samenhang kan tevens zorgen voor tijdswinst, wanneer schoolbrede afspraken gemaakt worden en taken en verantwoordelijkheden gedeeld worden binnen het team. Tot slot moeten doelen en inhouden van de verschillende vakken op een goede manier aan bod komen in de samenhangende activiteiten.

In het rapport 'wereldoriëntatie in de kijker' (Inspectie van het onderwijs, 2016) staat eveneens beschreven dat het belangrijk is om samenhang in het leerstof aan te brengen. De reden hiervan is dat kinderen de wereld ervaren als één geheel. Kinderen leren verbanden te leggen tussen wat ze op school leren en de wereld om hen heen wanneer er samenhang is tussen de verschillende vakgebieden. Wat nog meer genoemd wordt is dat scholen die samenhang aanbrengen tussen de vakken een compacter curriculum hebben. De meest voor de hand liggende vakgebieden om te combineren zijn volgens het artikel natuur en techniek, ruimte en tijd. Ook worden de vakken taal, rekenen en kunstzinnige oriëntatie genoemd. Tot slot staat er in het artikel geschreven dat steeds meer scholen aandacht willen besteden aan de 21^e eeuwse vaardigheden. Dit is ook goed te combineren met wereldoriëntatie.

Uit het rapport van de inspectie van onderwijs (Inspectie van het onderwijs, 2016) blijkt tevens dat het belangrijk is om bij de wereldoriëntatie-vakken, net als bij taal en rekenen, een consistente lijn in het onderwijsaanbod te hebben. De kerndoelen voor wereldoriëntatie zijn globaal en breed geformuleerd. Dit betekent dat scholen zelf tussen – en einddoelen maken en afspreken hoe ze de leerstof in verschillende leerjaren op elkaar aan laten sluiten. Voor scholen die met een methode werken wordt aangeraden om de methodedoelen eens te vergelijken met de kerndoelen. Zo kunnen er bewuste keuzes gemaakt worden, om overlap te voorkomen en aansluiting te bevorderen.

Leerstofaanbod aan de hand van een methode

De inspectie van onderwijs (Inspectie van het onderwijs, 2016) geeft aan dat in de groepen 5 tot en met 8 wordt meestal gebruik gemaakt van drie aparte methodes (aardrijkskunde, geschiedenis en natuur en techniek). Ongeveer een kwart van de scholen vult de methode aan met projecten waarin de leerstof geïntegreerd is. Tien procent van de scholen gebruikt één geïntegreerde methode voor alle wereldoriëntatie-vakken. Tot slot is er nog een percentage (ongeveer 10 procent) van de scholen die, zonder methode, een eigen invulling geeft aan de wereldoriëntatie-vakken.

In verband met het grote aanbod van methodes worden niet alle methodes uitgelegd. Hieronder volgt een aantal methodes voor de wereldoriëntatie-vakken:

- Alles in één	- Zaken
- Vier keer wijzer	- Da Vinci
- Argus clou	- Wo-los
- Blink	- Naut, Meander, Brandaan
- Leskracht	- Jeelo
- Topondernemers	- Faqta

Ervaringen leerstofaanbod zonder methode

De Wentelwiek (De Wentelwiek, z.d.) is een school die de vakken aardrijkskunde, biologie, geschiedenis en de creatieve vakken in schoolbrede thema's aanbiedt. Dit doen ze groepsdoorbrekend. Het doel van de school is om kinderen, naast het overbrengen van de lesstof, een onderzoekende houding aan te leren en te leren samenwerken. De school heeft de thema's vorm gegeven op basis van de kerndoelen van het SLO. Zij geven aan dat op die manier alle kerndoelen behandeld zouden worden. De school heeft deze manier van werken geprobeerd en geconcludeerd dat het niet haalbaar is om jaar na jaar de thema's zelf te blijven ontwikkelen. Zij geven aan dat de (tijds)belasting voor het team te groot is.

Basisschool 'De Horizon' (Inspectie van het onderwijs, 2016) geeft de wereldoriëntatie-vakken vorm aan de hand van projecten, waarbij ook de 21^e eeuwse vaardigheden geïntegreerd zijn. De projecten duren ongeveer 1,5 maand en leerlingen zijn twee middagen in de week bezig met het project. De leerkrachten bepalen het projectthema, waarna de kinderen zelf kiezen in welk aspect ze zich willen specialiseren. Er wordt ervaren dat de leerlingen enthousiast en nieuwsgierig zijn. Wat betreft de leerresultaten, merken de leerkrachten dat leerlingen vaardigheden leren om te onderzoeken, te

presenteren en elkaar feedback te geven. De leraren vinden dat de kinderen nu meer leren dan toen ze nog met methodeboeken werkten.

Alternatieve inhoud leerstofaanbod

Er zijn nu voorbeelden besproken van een leerstofaanbod aan de hand van methodes en zonder methodes. Een alternatief voor het leerstofaanbod is het 'International primary curriculum' (IPC). IPC is een werkwijze waarbij scholen de zaakvakken op een geïntegreerde en samenhangende wijze indelen. In het vakblad 'KlasseApart' geeft Ronald Buitelaar (Buitelaar, 2012) aan dat een opmerkelijk verschil van IPC ten opzichte van andere methodes is, dat IPC uitgaat van leerdoelen in plaats van inhouden. Bij IPC gaat het om de manier waarop leerlingen kennis verkrijgen en niet om het inprenten van kennis. Leerlingen werken aan de hand van thema's aan doelstellingen. Er worden geen traditionele lessen gegeven waarbij de leerkracht vertelt en de leerlingen deze informatie verwerken.

IPC wordt gegeven aan de hand van thema's. Deze thema's worden units genoemd. Elke unit heeft een circulair leerproces dat bestaat uit vaste onderdelen:

- Het startpunt (de kinderen enthousiast maken);
- de kennisoogst (informatie verzamelen over wat de kinderen al weten);
- uitleg van het thema (enkele onderwerpen van het thema worden uitgelegd);
- onderzoeks- en verwerkingsactiviteiten (aan de hand van activiteiten wordt er nieuwe kennis opgedaan);
- afsluiting (presenteren van verkregen kennis).

4.5 Uitvoering

Motivatie van het kind

In het boek 'gemotiveerd leren en lesgeven' (Ros, Castelijns, Loon van, & Verbeeck, 2015) wordt gesteld dat motivatie van groot belang is voor leren en dat de mate van motivatie invloed heeft op het gedrag van kinderen. Zo zal een gemotiveerd kind minder moeite hebben met het beginnen aan een activiteit, dan een kind dat weinig motivatie heeft. Ook zal uit de manier van werken blijken of een kind gemotiveerd is of niet. Wanneer dit wel het geval is zal een kind proberen om de activiteit zo goed mogelijk uit te voeren. Wanneer een kind niet gemotiveerd is, zal de focus liggen op de afronding van de taak. De hoeveelheid concentratie en betrokkenheid zegt iets over de intensiteit waarmee de leerling de activiteit uitvoert. Ook zegt dit wat over zijn of haar motivatie voor de activiteit. Daarnaast is motivatie bepalend voor het doorzettingsvermogen van de leerling. Wanneer een kind gemotiveerd is zal het veel doorzettingsvermogen hebben en dus niet snel opgeven. Tot slot zijn Ros, Castelijns, van Loon en Verbeeck (2015) van mening dat een hoge motivatie vaak zorgt voor betrokkenheid en betere schoolresultaten.

Verbeeck (Verbeeck, 2010) noemt een aantal oorzaken van het gebrek aan motivatie:

- De leerling vindt het doel niet belangrijk of kent het doel niet.
- De leerling voelt zich niet competent om de leeractiviteit te volbrengen.
- De leerling krijgt onvoldoende hulp, terwijl hij deze wel nodig heeft.
- De leerling heeft er geen vertrouwen in dat de leeractiviteit zal leiden tot het doel dat voor ogen is.
- Het kind heeft op dat moment een andere interesse.

In de literatuur wordt er onderscheid gemaakt tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Ros, Castelijns, Loon van, & Verbeeck (Ros, Castelijns, Loon van, & Verbeeck, 2015) omschrijven intrinsieke motivatie als de natuurlijke drang die een kind heeft om een activiteit te volbrengen, vanwege de interne vreugde die ervaren wordt. Bij extrinsieke motivatie wordt het kind gemotiveerd middels een beloning die verdiend kan worden door een activiteit succesvol te volbrengen.

In het artikel 'Motivating Learning, performance, and persistence: The synergistic Effects of Intrinsic Goal Contents and Autonomy-Supportive Contexts' (Vansteenkiste, Simons, Lens, Sheldon, & Deci, 2004) wordt gesteld dat er aan drie psychologische behoeften voldaan moet worden, voordat er intrinsieke motivatie kan ontstaan. De behoeften zijn: de behoefte aan autonomie, competentie en relatie. De behoefte aan autonomie omvat een gevoel van eigenaarschap over het eigen gedrag. De behoefte aan competentie houdt in dat de leerling ervaart dat het bekwaam is om een activiteit uit te voeren. Relatie wordt gedefinieerd als het gevoel je verbonden te voelen met anderen. De leraar heeft een zeer belangrijke rol in het vervullen van deze drie behoeften.

Rol van de leerkracht

In het artikel van Vansteenkiste, Simons, Lens, Sheldon & Deci (2004) staat tevens geschreven dat leraren autonomieondersteuning kunnen bieden om zo de intrinsieke motivatie van leerlingen te verbeteren. Autonomie verwijst onder andere naar vrijheid van keuze, het vinden van innerlijke kracht en flexibiliteit. Leerlingen hebben behoefte aan eigen inbreng, ruimte en verdieping in eigen interesses. Bij deze behoeften hebben zij ondersteuning nodig van de leerkracht. Deze ondersteuning zorgt ervoor dat de keuzevrijheid van kinderen binnen bepaalde afspraken en grenzen valt. Daarnaast blijkt dat te veel controle van de leraar diepgaand leren belemmert. Wanneer een leraar zich te controlerend opstelt, krijgt de leerling niet de mogelijkheid om zelf tot een oplossing te komen of om zelf te experimenteren.

De leraar kan daarnaast nog bijdragen aan het gevoel van competentie. Wanneer leerlingen het gevoel hebben dat zij de leerstof beheersen, zullen zij zich competent voelen en daardoor meer gemotiveerd zijn. Een leraar kan bijdragen aan het gevoel van competentie door bijvoorbeeld hun doelstelling en verwachting duidelijk kenbaar te maken aan de kinderen. Ook is het erg belangrijk dat de consequenties worden benoemd wanneer de leerlingen een doel wel of niet halen. Tot slot kan een leraar extra ondersteuning bieden om leerlingen competent te maken, zodat ze de doelen kunnen behalen.

Vervolgens wordt beschreven dat het belangrijk is dat de sociale verbondenheid, met de leraar en met klasgenoten erg belangrijk is voor het welzijn van een leerling. Sociale verbondenheid houdt in dat een leerling zich geaccepteerd voelt als hij of zij zichzelf is en dat hij anderen eveneens respecteert om wie ze zijn. De manier waarop de leraar handelt is hierbij een belangrijke factor.

Uit het artikel 'wereldoriëntatie in de kijker' (Inspectie van het onderwijs, 2016) blijkt ook dat leerkrachten een zeer belangrijke rol hebben bij de wereldoriëntatie-vakken. In dit artikel wordt genoemd dat leraren zich moeten richten op het aanleren van vaardigheden om kinderen zelf vragen te laten stellen, informatie te verzamelen en informatie te verwerken. Afwisselende en activerende werkvormen waarbij de leerlingen samen moeten werken zijn hierbij essentieel.

Tot slot beweren Ros, Castelijns, Van Loon en Verbeeck (2015) dat de uitstraling van leraren bijdraagt aan het leerproces van de leerlingen. Daarom is het van groot belang dat ook de leraar gemotiveerd is om zichzelf te ontwikkelen. Wanneer de leraar zich ontwikkelt en nieuwe vaardigheden leert, kan hij een motiverende leeromgeving ontwikkelen en leerlingen op een motiverende wijze begeleiden. Daarnaast blijkt dat professionalisering het meest effectief is wanneer deze plaats vindt in de eigen klas, samen met collega's en als zij nieuwe kennis en vaardigheden toe kunnen passen in de eigen praktijk. De eigen motivatie om te leren van de leraar speelt daarbij een belangrijke rol.

Hoofdstuk 5 - Onderzoeksaanpak

In hoofdstuk 5 wordt de aanpak van het onderzoek beschreven. Ten eerste wordt er inzicht gegeven in het type onderzoek dat verricht is. Vervolgens wordt ingegaan op de onderzoeksgroep en de onderzoeksmethodiek. In paragraaf 5.4 wordt de onderzoeksprocedure beschreven. Vervolgens wordt in paragraaf 5.5 de analysemethode omschreven. Tot slot wordt in het tijdpad aangegeven welke onderzoeksactiviteiten wanneer plaats hebben gevonden.

5.1 Type onderzoek

Het uitgevoerde onderzoek is een beschrijvend onderzoek. In het boek 'Praktijkonderzoek in de school' (Donk van der & Lanen van, 2012) wordt beschreven dat in een beschrijvend onderzoek een thema of praktijksituatie in kaart wordt gebracht. Er wordt onderzocht hoe iets in elkaar zit. Het doel is veranderingsprocessen op gang te brengen. Hiervoor is het nodig om de huidige processen en ervaringen in kaart te brengen. Uitkomsten kunnen aanleiding zijn voor keuzes of productonderwerpen.

Er is gekozen voor een beschrijvend onderzoek, omdat het beschrijvend onderzoek aansluit bij de probleemstelling van het onderzoek. De school heeft aangegeven dat zij zoeken naar een nieuwe werkwijze omtrent de wereldoriëntatie-vakken. Ze weten nog niet exact hoe ze dit vorm willen gaan geven. Daarom was het belangrijk de huidige en gewenste situatie in kaart te brengen en de daarbij behorende aanbevelingen. Het zal daarmee voor het team van de Merlettes duidelijker worden wat hun huidige situatie is met betrekking tot de wereldoriëntatie-vakken en wat de richting wordt waarin ze de innovatie van wereldoriëntatie willen ontwikkelen.

5.2 Onderzoeksgroep

Het onderzoek heeft zicht gericht op groep 4 tot en met 8. De groepen 1 tot en met 3 zijn uitgesloten van het onderzoek. Uit het artikel van dr. Michelle Anthony (Anthony, z.d) blijkt dat kinderen vanaf de leeftijd van 8 jaar een eigen mening gaan vormen en hun visie over bepaalde situaties kunnen geven. Voor dit onderzoek is dit van belang, omdat er vraagstellingen worden opgemaakt waarin gevraagd zal worden naar de mening en visie over de huidige situatie over de wereldoriëntatie-vakken en de gewenste situatie hiervan. Om bovenstaande reden zijn de groepen 1 tot en met 3 uitgesloten van dit onderzoek. Het nadeel hiervan is dat er geen inzicht wordt gegeven in de mening van deze groepen, maar enkel van de groepen 4 tot en met 8. Er is een afweging gemaakt om de leerkrachten van groep 1 tot en met 4 wel te bevragen, zij hebben immers wel een eigen mening en visie omtrent de wereldoriëntatie-vakken. Er is echter gekozen om hen niet mee te nemen in het onderzoek, omdat verwacht wordt dat deze groepen een andere werkwijze behoeven dan de hogere groepen. Tevens is de probleemstelling vrijwel niet van toepassing voor deze groepen.

Zowel de kinderen als de leerkrachten van de hiervoor genoemde groepen hebben een enquête ontvangen. De directeur, 5 leerkrachten en circa 70 leerlingen zijn bevraagd voor het onderzoek. De leerkrachten, directeur en kinderen hebben allen een andere vragenlijst ontvangen. Het woordgebruik is toegespitst op het taalniveau van de respondenten. Daarnaast zijn vragen gesteld die van toepassing zijn op de rol van de respondent binnen de Merlettes. Zo is de directeur meer bevraagd over het beleid van de school, waarbij leerkrachten vooral bevraagd zijn over de aspecten van het lesgeven in de wereldoriëntatie-vakken. De kinderen zijn met name bevraagd over hun beleving en wensen op het gebied van wereldoriëntatie.

Tot slot zijn er drie leerkrachten van externe scholen bevraagd over hun werkwijze omtrent de wereldoriëntatie-vakken. De drie scholen die gekozen zijn betreffen: OBS van Maasdijschool, It Leech en CBS de Fugelsang. Er is gekozen voor deze scholen, omdat hier contactpersonen aanwezig waren. Deze scholen zijn niet zozeer vergelijkbaar, dit is echter niet relevant. De reden hiervoor is dat enkel informatie gezocht werd over verschillende werkwijzen en de ervaringen hiermee.

5.3 Onderzoeksmethodiek

Uit het boek 'Praktijkonderzoek in de school' (Donk van der & Lanen van, 2012) blijkt dat vier methodes van dataverzameling horen bij een beschrijvend onderzoek. Dit zijn: bestuderen, observeren, bevragen en bezoeken. Enkel de onderdelen bestuderen en bevragen komen aan bod in dit onderzoek. Het onderdeel bestuderen is aan bod gekomen in hoofdstuk vier en het onderdeel bevragen is gebruikt tijdens het praktijkonderzoek. Door bevraging is inzicht verkregen op de beelden en ideeën die de onderzoeksgroep heeft over bepaalde begrippen en/of didactische methodes. Dit wordt in de literatuur 'definiëren' genoemd. Binnen dit onderdeel is een overweging gemaakt tussen het afnemen van enquêtes of het uitvoeren van interviews. Bij een enquête zou de vragenlijst eenmaal verspreid worden. De respondenten zouden vervolgens de vragenlijst zelfstandig in kunnen vullen. Bij een interview zou de onderzoeker de vragenlijst door moeten nemen met de desbetreffende respondent en zelf de antwoorden in moeten vullen. Daarnaast zou een interview per individu afgenomen moeten worden, waarbij de online enquête collectief beantwoord kan worden. Tot slot kan bij de enquête automatisch, vanuit het systeem, data gegenereerd worden. Bij een interview zouden de gegevens handmatig verwerkt moeten worden. De conclusie die hieruit voortvloeide was dat een online enquête efficiënter was en niet onnodig belastend zou zijn voor de onderzoeksgroep.

Zoals eerder al genoemd, is er gebruik gemaakt van een online enquête. Middels de data uit de online enquête zijn de deelvragen twee tot en met vijf beantwoord. Het programma dat hiervoor is gebruikt is 'Google Formulieren' (Formulieren, z.d.). Dit programma sloot aan op de wens om de dataverzameling automatisch en efficiënt te laten verlopen. Het programma genereerde namelijk automatisch data vanuit de gegeven antwoorden. Tevens sloot dit programma aan op de materialen van de leerkrachten en kinderen. De school gebruikt namelijk tablets.

Tot slot is de directeur van de Merlettes geïnterviewd. Ook dit sluit aan bij een beschrijvend onderzoek. De directeur is bevraagd over de huidige situatie betreffende de wereldoriëntatie-vakken en over de wensen en behoeften van de school omtrent deze vakken. Deelvraag twee tot en met vier zijn hiermee, in combinatie met de data van de online enquête, aangevuld en beantwoord.

5.4 Onderzoeksprocedure

Enquête leerkrachten

Middels de leerkrachten-enquête zijn deelvraag twee tot en met vier beantwoord. Er zijn vragen opgesteld op basis van het literatuuronderzoek, de onderzoeksvraag en de probleemstelling. De enquête is verstuurd naar vijf leerkrachten. Omdat dit een klein aantal betreft is er gebruik gemaakt van een aantal open vragen. Verwacht werd namelijk dat de hoeveelheid data binnen de tijdsplanning verwerkt kon worden. Op die manier kon eveneens meer kwalitatieve data verzameld worden, aangezien leerkrachten meer mogelijkheden hadden om hun mening te beschrijven. De enquête is in week tien van het onderzoek online verstuurd naar de vijf leerkrachten. De leerkrachten hebben de vragen zelfstandig ingevuld op een computer of tablet. Toen alle leerkrachten de vragen ingevuld hadden, heeft het programma 'Google formulieren' de resultaten geclusterd en een online overzicht gemaakt.

Enquête leerlingen

De data uit de leerlingen-enquête is gebruikt om deelvragen twee tot en met vier te beantwoorden. De vragen uit de enquête zijn wederom opgesteld op basis van de probleemstelling, onderzoeksvraag en het literatuuronderzoek. Er zijn hoofdzakelijk kwantitatieve vragen gesteld. De tijdsplanning kon namelijk in het geding komen, wanneer van alle kinderen kwalitatieve data verwerkt moest worden. Dit gezien het hoge aantal aan respondenten. Middels een link hebben alle kinderen, in week tien van het onderzoek, de online enquête ingevuld. Dit is collectief en in de klas uitgevoerd, onder

begeleiding van de groepsleerkracht. Toen alle kinderen de vragenlijst ingevuld hadden, zijn alle resultaten automatisch verwerkt in het programma 'Google Formulieren'.

Interview directeur

Deelvragen twee, drie en vier zijn aangevuld met de data van het interview met de directeur. De vragen van het interview zijn eveneens opgesteld op basis van het literatuuronderzoek, de onderzoeksvraag en de probleemstelling. In het interview zijn enkel open vragen gesteld, aangezien het één respondent betrof. De insteek van deze enquête was daarom om kwalitatieve data te verzamelen. Het interview heeft plaatsgevonden in week dertien van het onderzoek. De verkregen antwoorden zijn genoteerd op de vragenlijst en ter controle gegaan naar de respondent. Na zijn goedkeuring is de data definitief verwerkt in het onderzoek.

Enquête externe scholen

Deelvraag vijf is beantwoord met de data uit de enquêtes voor de externe scholen. Deze vragen zijn opgesteld op basis van de onderzoeksvraag en de probleemstelling. In de enquête zijn enkel open vragen gesteld, aangezien het kleine aantal respondenten. Het doel van de enquête was om kwalitatieve data te verzamelen die bij konden dragen aan de aanbeveling. De online-enquête is in week 11 van het onderzoek naar drie leerkrachten verstuurd middels een link. De leerkrachten hebben de enquête zelfstandig ingevuld. Ook deze data is automatisch omgezet in tabellen en grafieken in het programma 'Google Formulieren'.

5.5 Analysemethode

De verkregen data is geanalyseerd. Dit is gedaan door de data onder te verdelen in de deelvragen en de drie sub-onderwerpen (organisatie, inhoud en uitvoering), welke ook al genoemd zijn in hoofdstuk drie en vier. Deze drie aspecten vormen de werkwijze omtrent de wereldoriëntatie-vakken, welke centraal staan in de hoofdvraag van dit onderzoek. Deze werkwijze komt overeen met hetgeen wordt aangegeven in het boek 'praktijkonderzoek in de school' (Donk van der & Lanen van, 2012). Zij geven aan dat de data geanalyseerd kan worden aan de hand van categorieën. Deze categorieën zijn onder andere gebaseerd op de hoofd- en deelvragen en de literatuurstudie.

Kort samengevat is de werkwijze als volgt:

- 1) De deelvraag die beantwoord moet worden met de verkregen data wordt genoteerd.
- 2) De categorieën worden bepaald.
- 3) De verkregen data wordt opgedeeld in betekenisvolle tekstfragmenten.
- 4) De tekstfragmenten worden onderverdeeld in de gekozen categorieën. Data dat niet ondergebracht kan worden in een categorie kan eventueel in een nieuwe categorie geplaatst worden.

5.6 Tijdpad

Wk	Activiteit	Betrokkenen	Tijdsduur
6	Opzet scriptie		1 week
7	Opzet scriptie		1 week
8	Feedback verwerken		1 week
9	Feedback verwerken + opsturen ter beoordeling		1 week

10	Vragen in 'Google Formulieren' zetten -Leerkrachten - Leerlingen		1 week
11	Enquête afnemen leerlingen Enquête afnemen leerkrachten	Leerlingen gr. 5 t/m 8 Leerkrachten gr. 5 t/m 8	Max. 1 week
12	Resultaten enquête verwerken Enquête externe scholen	Leerkrachten externe scholen	1 week 1 dag
13	Interview directeur Enquête externe scholen	Directeur Leerkrachten externe scholen	1 dag 1 dag 1 week
14	Resultaten enquête verwerken		1 week
16	Resultaten enquête verwerken		1 week
17	Resultaten enquête verwerken		1 week
18	Resultaten enquête verwerken		1 week
19	Resultaten enquête verwerken		1 week
20	Conclusie + aanbevelingen formuleren		1 week
21	Conclusie + aanbevelingen formuleren		1 week
22	Conclusie + aanbevelingen formuleren		1 week
23	Afronding scriptie		1 week
24	Presentatie voorbereiden		
25	Presentatie voorbereiden		
26	Presentatie onderzoeksrapport		
27			

Hoofdstuk 6 – Resultaten praktijkonderzoek

Dit hoofdstuk is ingedeeld op basis van de deelvragen. Deelvraag 1 zal niet meer behandeld worden in dit hoofdstuk, aangezien deze in het literatuuronderzoek al aan bod is gekomen. Er wordt in dit hoofdstuk aangegeven welke afwijkingen er plaatsgevonden hebben ten opzichte van het plan van aanpak. Daarnaast zal worden vermeld of dit eventuele gevolgen heeft voor dit onderzoek. Vervolgens zal alle relevante data worden vermeld met betrekking tot de betreffende deelvraag.

6.1 Aanpassingen uitvoering

Verwijderen deelvraag

In de uitvoering is gekozen om de deelvraag “Welke knelpunten in de huidige werkwijze omtrent de wereldoriëntatie-vakken worden genoemd door de leerkrachten en leerlingen?” te verwerken in deelvraag 2. Hiervoor is gekozen, omdat het een onderdeel is van de huidige situatie. Besloten is dat er niet voldoende informatie verzameld is om een apart hoofdstuk hiervan te maken. Een mogelijk gevolg had kunnen zijn dat de knelpunten niet voldoende belicht zouden worden. Om dit te ondervangen worden de knelpunten beschreven in deelvraag 2.

Enquête-tool

Besloten is de enquête-tool SurveyMonkey niet meer te gebruiken. Hiervoor is gekozen omdat er maximaal 10 enquêtevragen ingevuld kunnen worden. Voor het onderzoek was het echter benodigd een hoger aantal te verwerken. Er is daarom gekozen om ‘Google Formulieren’ te gebruiken. Dit programma bleek wel geschikt voor het afnemen van de enquête. Deze wijziging heeft geen nadelige gevolgen voor het onderzoek, aangezien er meer data verzameld kon worden. Het heeft daardoor juist een positieve invloed op het onderzoek.

Externe scholen

In het onderzoeksplan stond vermeld dat er drie externe scholen bevestigd zouden worden. Eén van deze drie scholen (OBS van Maasdijschool te Heerenveen) is succesvol bevestigd. De andere twee scholen hebben de vragenlijst niet ingevuld. Deze twee scholen zijn PCBO Het Anker en SBO Sjalom. Er is gekozen om twee andere scholen te benaderen. Dit betreffen CBS de Fugelsang in Berlikum en ‘It Leech’ in Pingjum. Deze aanpassingen hebben zeer waarschijnlijk geen consequenties op de verkregen data, omdat er enkel informatie moest worden verzameld over verschillende werkwijzen en de ervaringen hiermee. Hierbij was dus gekozen voor een open aanpak. Hiermee wordt bedoeld dat er niet een vergelijkend onderzoek moest worden gedaan om bijvoorbeeld de werkwijzen van de scholen te vergelijken. In dat geval was het wel relevant geweest welk type school bevestigd zou worden.

Vragenlijst

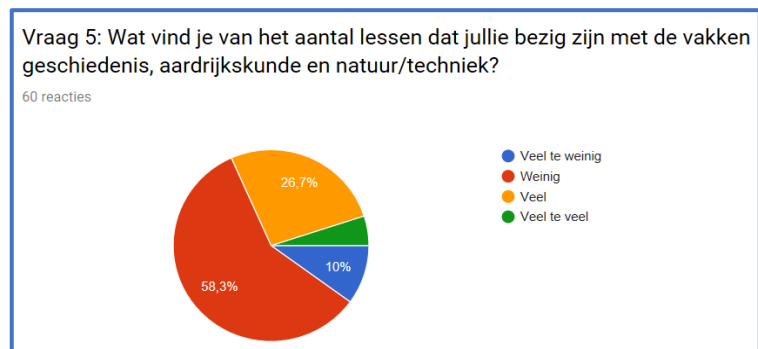
Tijdens het interview met de directeur zijn niet alle vragen gesteld. De reden hiervoor is de manier waarop het interview is afgenomen. De vragen zijn niet in de volgorde gesteld zoals in de bijlage beschreven. Dit is zo gedaan om het gesprek op een natuurlijke wijze te laten verlopen. Een consequentie hiervan was dat de directeur in bepaalde gevallen een antwoord gaf op een andere vraag dan gesteld. Hierdoor is er geen invloed op de uitkomst van het onderzoek omdat de gewenste data wel verkregen is. De vragen die hierdoor niet (direct) zijn gesteld zijn vraag 10 (Hoe tevreden bent u over de werkwijze van het vak Natuur en techniek?), vraag 12 (Op welke wijze moet de lesstof volgens u aangeboden worden aan de kinderen?) en vraag 17 (Wat zijn volgens u voordelen en nadelen van homogene klassen?). Om foutieve interpretaties en/of aannames te voorkomen wordt verwezen naar de bijlage.

6.2 Deelvraag 2: Ervaring huidige werkwijze

In deze paragraaf worden de relevante uitkomsten van deelvraag twee getoond. De uitkomsten waarvan bepaald is dat deze niet relevant zijn, zijn opgenomen in de bijlagen. De paragraaf is opgedeeld in de sub-onderwerpen organisatie en inhoud.

Tijdsbesteding (Organisatie)

Op de vraag hoeveel tijd leerkrachten gemiddeld per week aan de wereldoriëntatie-vakken besteden antwoordt 80% van de leerkrachten dat zij tussen de 1 en 2 uur per week aan deze vakken besteden. Eén leerkracht (20%) geeft aan minder dan 1 uur per week te besteden aan deze vakken. In figuur 6.1 wordt de uitkomst op vraag 5 van de leerlingen-enquête getoond. Hieruit blijkt eveneens dat het grootste deel van de kinderen van mening is, dat er te weinig wereldoriëntatie-lessen worden gegeven. Een soortgelijke vraag is ook aan de leerkrachten gesteld. 60% van de leerkrachten geeft aan tevreden te zijn over de tijdsbesteding omtrent de wereldoriëntatie-vakken. 40% van de leerkrachten geeft aan ontevreden te zijn over de tijdsindeling omtrent de wereldoriëntatie-vakken. De redenen met betrekking tot de ontevredenheid zijn als volgt: 'we zouden er meer tijd aan kunnen besteden' en 'het is een 'sluitpost', waar te weinig tijd voor is.'

Figuur 6.1: Tevredenheid leerlingen over aantal wereldoriëntatie-lessen

Materialen (Organisatie)

Twee leerkrachten (40%) geven aan ontevreden te zijn over de aanwezige materialen voor de uitvoering van de wereldoriëntatie-vakken. Op de vraag welke materialen er volgens hen ontbreken geven beide leerkrachten aan dat ze een methode voor het vak 'natuur en techniek' missen. De overige 60% van de leerkrachten geeft aan tevreden te zijn over de aanwezige materialen.

De directeur gaf tijdens het interview aan dat de leerkrachten geen signaal afgeven meer materialen nodig te hebben. Volgens hem is de oorzaak hiervan dat de leerkrachten vooral les geven aan de hand van de methode. Hier zouden volgens de directeur geen (extra) materialen bij nodig zijn.

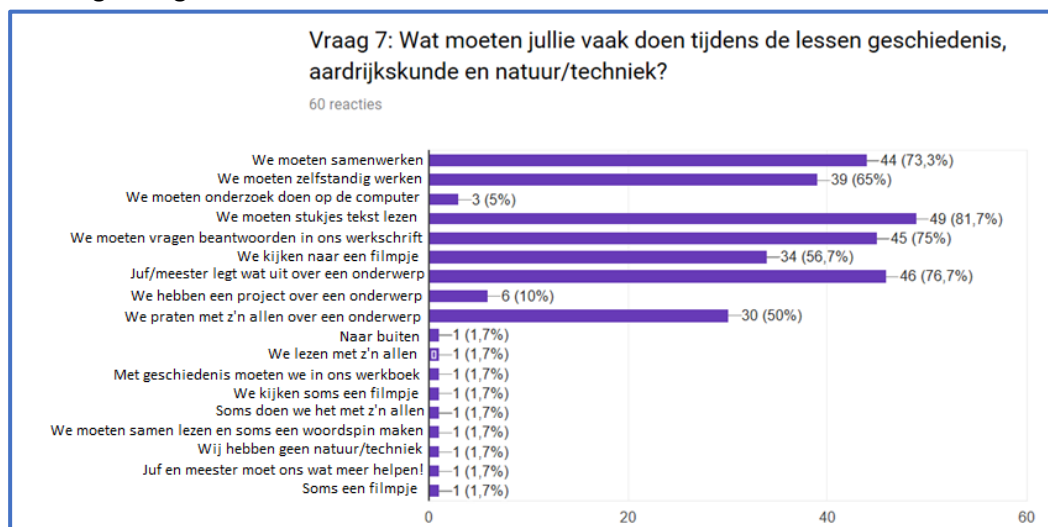
Niveaoverschil (Organisatie)

Om inzicht te krijgen in de niveaoverschillen in de groepen 4 tot en met 8 zijn de leerkrachten hierover bevraagd. 60% van de leerkrachten geeft aan dat er 'veel niveaoverschil' in hun klas is. 40% van de leerkrachten geeft aan dat er 'niveaoverschil' in hun klas is. De overige keuzemogelijkheden '(vrijwel) geen niveaoverschil' en 'weinig niveaoverschil' zijn niet gekozen.

Huidige invulling wereldoriëntatie-lessen (Inhoud)

Aan de kinderen is de vraag gesteld wat ze vaak doen tijdens de wereldoriëntatie-lessen. Uit figuur 6.2 blijkt dat er zowel samen als zelfstandig wordt gewerkt tijdens deze lessen. In de figuur is tevens te zien dat er 3 kinderen zijn die aangeven dat ze wel eens onderzoek moeten doen op de computer. Een groot deel van de kinderen geeft aan dat ze vaak stukjes tekst moeten lezen en vragen moeten beantwoorden in hun werkschrift. Daarnaast is in de grafiek te zien dat er gesproken wordt over de wereldoriëntatie-onderwerpen. 46 kinderen geven namelijk aan dat juf/meester vaak wat uitlegt. 30 kinderen geven aan dat ze met z'n allen over een onderwerp praten. Meer dan de helft (namelijk 56,7%) van de kinderen geeft aan dat ze wel eens naar een filmpje kijken over een onderwerp. Daarnaast geven 6 kinderen aan dat ze vaak een project over een onderwerp doen. Er zijn ook nog

een aantal kinderen die iets ingevuld hebben bij 'overige'. Bij deze resultaten staat 1,7%, dit betekent dat één leerling dit ingevuld heeft.

Figuur 6.2: Invulling van de wereldoriëntatie-lessen volgens de leerlingen

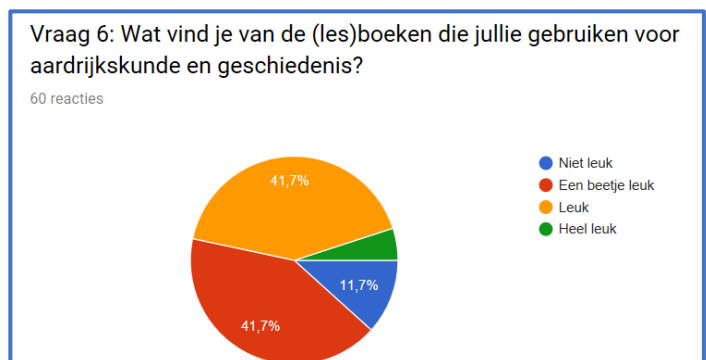
Ter aanvulling op bovenstaande is aan de kinderen de vraag gesteld of ze wel eens naar buiten gaan tijdens een wereldoriëntatie-les. 80% van de leerlingen is van mening dat ze nooit naar buiten gaan tijdens deze lessen. 20% is van mening dat dit wel het geval is.

Huidige invulling natuur en techniek (Inhoud)

Zoals eerder al beschreven, heeft de Merlettes geen methode voor het vak 'natuur en techniek'. Aan de leerkrachten is gevraagd hoe zij momenteel inhoud geven aan deze lessen. Drie leerkrachten geven aan dat ze 'De buitendienst' kijken. Één leerkracht vult dit aan met afleveringen van 'Nieuws uit de natuur'. Twee leerkrachten (de leerkrachten van groep 7/8) geven aan dat ze één keer in de twee jaar EHBO-lessen geven. Dit valt bij hen onder het kopje 'natuur'. Zij geven beide aan dat techniek in het crea-circuit opgenomen zal worden. Tot slot wordt genoemd dat groep 7/8 meedoet aan externe projecten.

Wereldoriëntatie-methodes (Inhoud)

Zowel aan de kinderen als aan de leerkrachten is de vraag gesteld wat ze van de wereldoriëntatie-methodes vinden. Uit de gegeven antwoorden blijkt een verschil. In figuur 6.3 is zichtbaar dat 41,7% van de kinderen aangeeft de methodes 'een beetje leuk' te vinden. Hetzelfde percentage van de kinderen geeft aan de methodes 'leuk' te vinden. 11,7% (7 leerlingen) geeft aan de methode niet leuk te vinden. 3 leerlingen geven aan de methode heel leuk te vinden.

Figuur 6.3: Interesse leerlingen (les)boeken aardrijkskunde en geschiedenis

Uit de resultaten van de leerkrachten blijkt dat 80% van hen tevreden is over de methodes die momenteel gebruikt worden. 1 leerkracht (20%) geeft aan ontevreden te zijn over de huidige methodes. Uit het interview met de directeur blijkt daarentegen dat hij niet tevreden is met de huidige methodes. Hij geeft aan dat de methode 'Geobas' een ouderwetse stijl heeft. Argumenten die hij hiervoor noemt zijn het gebruik van een lesboek en een werkboek. Hij is eveneens van mening dat de methode veel aanpassing behoeft omdat het verouderd is. Hierdoor is de methode in bepaalde situaties inhoudelijk onjuist. De methode 'Wijzer' is ook niet geheel geschikt volgens de directeur. Deze methode is, in tegenstelling tot de methode 'Geobas', wel eigentijds. De directeur is

echter van mening dat deze methode alleen de theoretische kennis van de kinderen toetst. In de periode dat de directeur les gaf, is hij gestopt met het gebruik van deze methode tijdens de lessen. Hij heeft de lessen anders vorm gegeven, omdat hij de methode niet fijn vond. De toetsen van de methode zijn echter wel ingezet om zodoende de kennis van de kinderen te toetsen. Tot slot is aan de directeur gevraagd op welke wijze het vak natuur en techniek, in de huidige situatie, gegeven wordt. Het antwoord luidde 'niet'. Hij is van mening dat dit vak (bijna) niet gegeven wordt. Dit is naar zijn ontevredenheid, ook hiervoor zou een methode moeten zijn.

Naast de tevredenheid betreffende het leerstofaanbod, zijn de leerkrachten ook bevraagd naar de voor- en nadelen hiervan. De voor- en nadelen die genoemd worden zijn weergegeven in figuur 6.5.

	Geobas (Aardrijkskunde)	Wijzer (Geschiedenis)	Werken zonder methode voor natuur/techniek
Voordelen	- Kerndoel dekkend - Verschillende onderdelen gekoppeld aan gebieden (aan 1 thema werken binnen een hoofdstuk) - De methode begint in groep 4 met de directe omgeving	- Kerndoel dekkend - Kinderen zijn positief over deze methode. - De onderwerpen spreken hen meer aan dan aardrijkskundige onderwerpen - Goede opbouw - De tijdvakken worden allemaal behandeld - Goed op niveau - Uitdagend	- Eigen invulling - Je kan je eigen invulling eraan geven - Je kunt zelf kiezen welke onderwerpen je kiest m.b.t. Techniek en natuur - Het is vrijblijvend, hierdoor kun je actuele onderwerpen aansnijden - Eigen invulling - Variatie
Nadelen	- Weinig eigen creatieve inbreng - Voor mijn gevoel soms wat verouderd - Veel kinderen vinden de methode saai - Je moet de onderwerpen zelf 'aankleden' met filmpjes e.d. - De verwerking is vaak op dezelfde manier - Er zitten (te) korte teksten in het boek. Dit zorgt voor weinig informatie.	- Lastig uit te voeren in combinatiegroepen - Lastige toetsing (verdiepingsvragen)	- Het schiet er sneller bij in - Het komt er nu gewoon wat bij. Even een aflevering kijken en weer door met het volgende - Het blijft er vaak bij, omdat je alles zelf moet bedenken en uit moet voeren. Daar heb je vaak geen tijd voor - Je moet de nodige kennis en vaardigheden beheersen - Het is erg vrijblijvend, hierdoor kun je het sneller overslaan. - Je komt er zelf niet altijd aan toe.

Figuur 6.4: Voor- en nadelen huidige leerstofaanbod

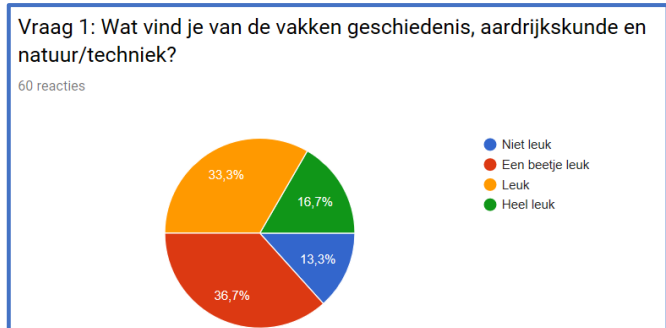
Ter aanvulling van bovenstaande informatie geeft de directeur nog een aantal voor- en nadelen van het werken met en zonder methode. Een voordeel van het werken met een methode is bijvoorbeeld dat alle informatie welke behandeld moet worden ook daadwerkelijk aan bod komt. Ook vraagt de methode volgens de directeur geen expertise van de leerkracht. Een nadeel van het werken met een methode is dat alles vastgezet is; er is weinig ruimte voor creativiteit. Ook vindt de directeur dat de methodes vaak te uitgebreid zijn, waardoor er een tekort aan tijd ontstaat. Volgens de directeur zijn er ook voordelen van het werken zonder methode. Zo is er bijvoorbeeld ruimte voor creativiteit, zelfsturing en sluit het vaak beter aan op de dagelijkse realiteit. Een nadeel is echter dat de leerkracht zelf verantwoordelijk is voor de te behalen doelen en het in kaart brengen hiervan. Dit vraagt meer voorbereiding en brengt meer risico's met zich mee.

6.3 Deelvraag 3: Competentie en motivatie

In deze paragraaf worden de relevante uitkomsten van deelvraag drie getoond. De uitkomsten waarvan bepaald is dat deze niet relevant zijn, zijn opgenomen in de bijlagen. Het derde sub-onderwerp 'uitvoering' komt in deze paragraaf aan bod.

Motivatie en competentie leerlingen (Uitvoering)

In figuur 6.5 wordt de uitkomst van vraag één van de enquête getoond. Het grootste aantal leerlingen, namelijk 36,7%, beantwoordt deze vraag met 'een beetje leuk'. Daarnaast beantwoordt 33,3% de vraag met 'leuk'. 16,7% beantwoordt de vraag met 'heel leuk' en de overige 13,3% beantwoordt de vraag met 'niet leuk'.

Figuur 6.5: Ervaring kinderen met betrekking tot de wereldoriëntatie-vakken

Figuur 6.6: Leukste vak van wereldoriëntatie

Bij de vorige vraag is naar voren gekomen dat de meeste kinderen de wereldoriëntatie-vakken 'een beetje leuk' of 'leuk' vinden. In figuur 6.6 is te zien dat meer dan de helft van de kinderen (63,3%) het vak natuur en techniek als leukste vak ervaart. 35% van de kinderen vindt het vak geschiedenis het meest leuk. Opvallend is dat maar 1 leerling (1,7%) het vak aardrijkskunde het meest leuk vindt.

Uit vraag drie van de enquête blijkt dat 70% van de leerlingen de wereldoriëntatie-vakken makkelijk vindt. De kinderen geven aan dat zij aardrijkskunde het moeilijkste vak vinden. Zie hiervoor figuur 6.7. In figuur 6.6 is te zien dat dit vak ook het minst leuk wordt gevonden. Hierbij valt het op dat het vak aardrijkskunde zowel het moeilijkst als het minst leuk bevonden wordt.

Figuur 6.7: Moeilijkste vak van wereldoriëntatie

Motivatie en competentie leerkrachten (Uitvoering)

De leerkrachten zijn tevens bevraagd over hun motivatie en competentie betreffende de wereldoriëntatie-vakken. Op de vraag welk wereldoriëntatie-vak de leerkracht het meeste aanspreekt, antwoorden 2 leerkrachten (40%) 'Aardrijkskunde', 2 leerkrachten (40%) 'Geschiedenis' en antwoordt 1 leerkracht (20%) 'Natuur en Techniek'.

De directeur merkt op dat de wereldoriëntatie-vakken met name gegeven worden aan de hand van de methode. Dit is volgens hem niet echt motiverend voor zowel de kinderen als de leerkrachten en daagt niet uit tot creativiteit. De directeur is daarnaast van mening dat door het tijdgebrek de focus meer op de leerresultaten ligt dan op hetgeen als 'leuk' wordt ervaren.

Om de competentie van de leerkrachten te meten op het gebied van wereldoriëntatie, is er aan de leerkrachten gevraagd zichzelf een cijfer te geven met betrekking tot hun kennis over de drie wereldoriëntatie-vakken. Zoals te zien in figuur 6.8, hebben alle leerkrachten zichzelf een voldoende gegeven. Betreffende de kennis van het vak aardrijkskunde geven 2 leerkrachten zichzelf een 7, twee leerkrachten een 8 en één leerkracht een 9. De cijfers voor het vak geschiedenis zijn 1 keer een 6, drie keer een 8 en één keer een 9. Voor de kennis betreft het vak natuur en techniek geeft één van de leerkrachten zichzelf een 6, één leerkracht een 7, twee leerkrachten een 8 en één leerkracht geeft zichzelf een 9.

Motivatie en competentie leerlingen uit het oogpunt van de leerkrachten (Uitvoering)

De leerkrachten zijn niet alleen bevraagd over hun eigen motivatie en competentie, maar ook over de motivatie en competentie van de leerlingen. Het gaat hierbij om de motivatie en competenties in relatie tot de wereldoriëntatie-vakken. Op de vraag hoe gemotiveerd de leerkrachten vinden dat de leerlingen zijn voor de wereldoriëntatie-vakken, antwoorden alle leerkrachten dat de kinderen 'gemotiveerd' zijn. De ander antwoordmogelijkheden, 'zeer gemotiveerd', 'ongemotiveerd' en 'zeer ongemotiveerd' zijn niet ingevuld. Op de vraag hoe tevreden de leerkrachten zijn over de competenties van de kinderen in relatie tot de wereldoriëntatie-vakken antwoorden 4 leerkrachten dat ze 'tevreden' zijn. Één leerkracht geeft aan ontevreden te zijn. De reden die hiervoor gegeven wordt is als volgt: "De meeste kinderen moeten de vaardigheden die nodig zijn voor deze vakken nog leren en ook thuis krijgen ze vaak qua algemene ontwikkeling niet zoveel mee. Ze worden vaak 'klein' gehouden".

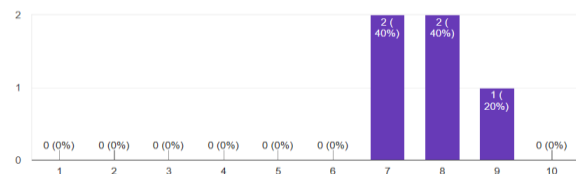
Het grootste gedeelte van de leerkrachten geeft aan tevreden te zijn over de competenties van de kinderen op het gebied van wereldoriëntatie. De directeur geeft daarentegen aan ontevreden te zijn over de aansluiting van de competenties van de kinderen betreffende de wereldoriëntatie-vakken. De directeur vertelt dat het niet leeft bij de kinderen en dat het losse lessen zijn die gegeven worden. Ook is hij van mening dat de kwaliteiten van de kinderen niet benut worden. Tot slot vindt de directeur dat er in de huidige uitvoering niet voldoende gedifferentieerd wordt.

Differentiatie in de klas (Uitvoering)

Op de vraag in hoeverre de leerkrachten vinden dat de plus-kinderen in de klas voldoende uitgedaagd worden tijdens de wereldoriëntatie-vakken is zeer divers geantwoord. Dit is te zien in figuur 6.9. Één leerkracht is van mening dat deze kinderen 'geen uitdaging' hebben. Daarnaast zijn

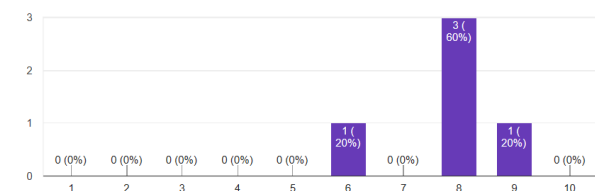
Vraag 4: Kunt u uzelf een cijfer geven met betrekking tot uw kennis over aardrijkskunde?

5 reacties

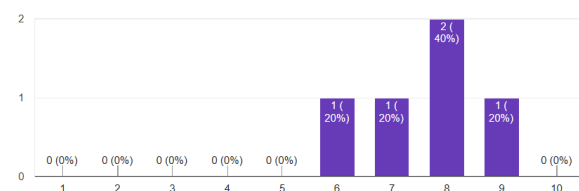
Vraag 5: Kunt u uzelf een cijfer geven met betrekking tot uw kennis over geschiedenis?

5 reacties

Vraag 6: Kunt u uzelf een cijfer geven met betrekking tot uw kennis over natuur en techniek?

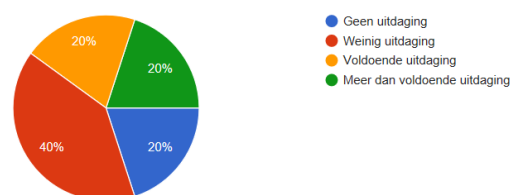
5 reacties

Figuur 6.8: Cijfers met betrekking tot de drie wereldoriëntatie-vakken

Vraag 21: (Indien van toepassing) In hoeverre vindt u dat de plus-kinderen in uw klas voldoende uitdaging hebben tijdens de wereldoriëntatie-lessen?

5 reacties

Figuur 6.9: Uitdaging plus-kinderen tijdens de wereldoriëntatie-lessen

twee leerkrachten van mening dat ze weinig uitgedaagd worden. Één leerkracht vindt dat de plus-kinderen voldoende uitgedaagd worden. Tot slot vindt één van de leerkrachten dat deze kinderen meer dan voldoende uitgedaagd worden.

Ter aanvulling op deze vraag is aan de leerkrachten gevraagd hoe zij extra uitdaging bieden aan de plus-kinderen tijdens de wereldoriëntatie-lessen. De volgende antwoorden zijn gegeven:

- Zelfstandige verwerking;
- niet;
- niet! Ik geef de lessen wereldoriëntatie niet op verschillende niveaus, we werken zelfs met groep 7&8 uit dezelfde jaargang en dan per jaar afwisselend;
- tot op heden niet;
- levelwerk en extra taken uit de methode.

Tevens is er onderzoek gedaan naar de aansluiting van de kinderen die extra begeleiding nodig hebben tijdens de wereldoriëntatie-lessen. Vier leerkrachten (80%) zijn van mening dat deze kinderen voldoende aansluiting vinden bij het niveau van de wereldoriëntatie-lessen. Één leerkracht (20%) vindt dat deze leerlingen te weinig aansluiting hebben bij het niveau. Er is aan de leerkrachten gevraagd op welke manier zij ervoor zorgen dat de kinderen die extra begeleiding nodig hebben, aansluiting kunnen vinden. De volgende manieren zijn genoemd: klassikaal aanpakken, teksten samen lezen, koppelen aan een goede lezer of het werken in groepjes, klassikaal behandelen, samenwerken/samen bespreken en samen maken.

6.4 Deelvraag 4: Wensen en behoeften omtrent de wereldoriëntatie-vakken

In deze paragraaf worden de relevante uitkomsten van deelvraag vier getoond. De uitkomsten waarvan bepaald is dat deze niet relevant zijn, zijn opgenomen in de bijlagen.

Klassenvorming (Organisatie)

Aan de kinderen is de vraag gesteld of ze het leuk zouden vinden om tijdens de wereldoriëntatie-vakken bij andere kinderen in de klas te zitten. 56,7% van de kinderen zou dit niet leuk vinden. De overige 43,3% zou dit wel leuk vinden. Tevens is de vraag gesteld of de kinderen het leuk zouden vinden om de wereldoriëntatie-vakken van een andere juf of meester te krijgen (dan van hun standaard juf/meester). Ook hier heeft de meerderheid, namelijk 53,3%, 'nee' gestemd. De overige 46,7% van de kinderen zou dit wel leuk vinden.

Ook naar de mening van de leerkrachten is gevraagd betreffende de klassenvorming. Aan hen is de vraag gesteld hoe zij tegenover het idee staan om verschillende leeftijdsgroepen te combineren tijdens de wereldoriëntatie-vakken. Het grootste deel van de leerkrachten, namelijk 60%, staat positief tegenover dit idee. De voorgestelde groepscombinaties zijn: '5 tot 8', '1/2/3, 4/5, 6/7/8' en de combinaties zoals ze nu zijn (4, 5/6, 7/8). 2 leerkrachten (40%) staat negatief tegenover het idee om groepen te combineren tijdens de wereldoriëntatie-vakken.

	Gecombineerd lesgeven tijdens de wereldoriëntatie-vakken
Voordelen	- Sfeer - Verdieping - Samenwerking - Kinderen kunnen van elkaar leren (De een weet meer van een onderwerp dan de ander) - Ze leren samenwerken - Kinderen kunnen met en van elkaar leren - Bij combinatiegroepen kun je 1 onderwerp uitgebreider aanbieden; je hebt meer tijd - Dat je op basis van interesse kan werken - Van elkaar leren - Zelfde cognitieve niveau
Nadelen	- Afstemmen op elkaar - Een leerling uit een lagere groep kan ondersneeuwen doordat een leerling uit een hogere groep alles weet - Je moet niet al te grote leeftijds- en niveauverschillen creëren, dan kunnen ze niet meer samenwerken, maar gaat de een op de ander leunen - Dat een aantal kinderen te makkelijk blijft werken - De echt beteren worden afgeremd (de vwo kinderen uit groep 8) - Er is een groot sociaal emotioneel verschil.

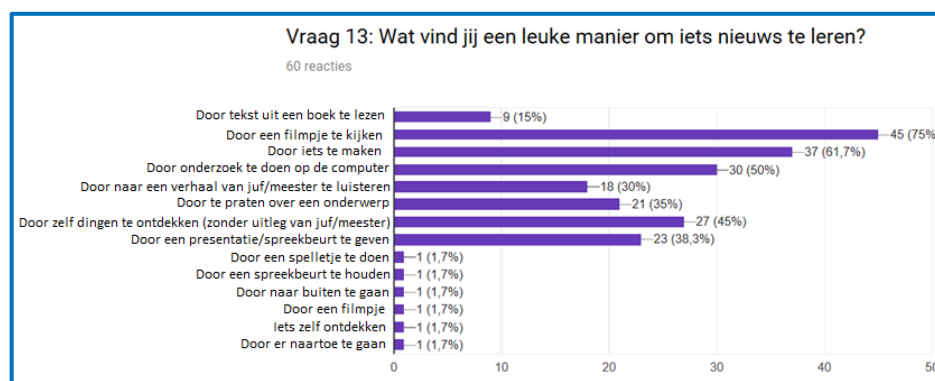
Figuur 6.10: Voordelen en nadelen betreft het gecombineerd lesgeven tijdens de wereldoriëntatie-vakken

Tot slot is aan de leerkrachten gevraagd wat volgens hen voordelen en nadelen zijn van de combinatie tussen verschillende leeftijdsgroepen. De genoemde voor- en nadelen worden weergegeven in figuur 6.10. Ter aanvulling op figuur 6.10 is de directeur ook bevraagd over de voor- en nadelen betreffende het gecombineerd lesgeven. Hij noemt als voordeel dat de jongere kinderen veel kunnen leren van de oudere kinderen. Zowel op sociaal-emotioneel gebied als op het gebied van kennis. Een groot nadeel vindt hij dat het erg lastig voor leerkrachten is om te differentiëren wanneer er een groot leeftijdsverschil is. De directeur is van mening dat heterogene groepen voor het vak techniek goed mogelijk zijn, omdat het tijdens deze lessen vooral gaat om het aanleren van vaardigheden. Bij de vakken natuur, geschiedenis en aardrijkskunde gaat het vooral over kennisoverdracht. Hierbij bestaan verschillende behoeften per leeftijdscategorie. Het is daarom volgens de directeur niet mogelijk om deze vakken in heterogene klassen te geven.

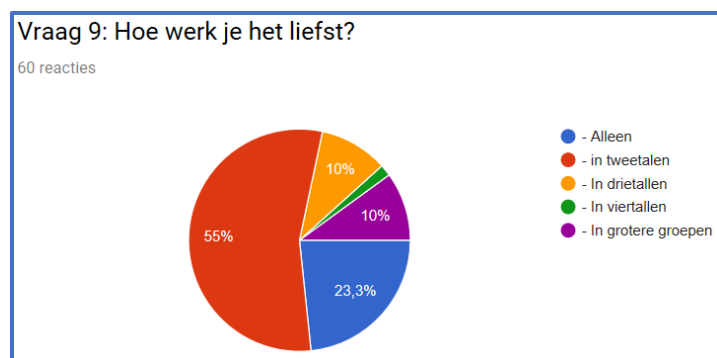
Wensen leerlingen betreffende de verschillende werkvormen (Inhoud)

‘Wat vind jij een leuke manier om iets nieuws te leren?’ Deze vraag is aan de kinderen gesteld in de leerlingen-enquête. In figuur 6.11 zijn de resultaten op deze vraag af te lezen. De drie meest gegeven antwoorden zijn: door een filmpje te kijken, door iets te maken en door onderzoek te doen op de computer. Het minst gekozen antwoord is: door tekst uit een boek te lezen. Figuur 6.2 geeft een overzicht van de

huidige invulling van de wereldoriëntatielessen. In deze figuur is af te lezen dat de meeste leerlingen van mening zijn dat tijdens de huidige wereldoriëntatielessen vooral stukjes tekst moeten lezen en vragen moeten beantwoorden in hun werkschrift.

Figuur 6.11: Wensen leerlingen werkvormen wereldoriëntatie

Figuur 6.12: Wensen leerlingen samenstelling werkgroep

Tevens is aan de leerlingen gevraagd hoe zij het liefste werken. In figuur 6.12 is af te lezen dat meer dan de helft van de kinderen, namelijk 55%, het liefste in tweetallen werkt. Iets minder dan een vierde van de leerlingen (23,3%) geeft aan het liefst alleen te werken. De overige 21,7% werkt het liefst in groepjes met 3 kinderen of meer.

Wereldoriëntatie thematisch en geïntegreerd aanbieden (Inhoud)

Om inzicht te krijgen in de wensen van de leerkrachten betreffende het leerstofaanbod is aan hen de vraag gesteld hoe zij tegenover het idee staan om de wereldoriëntatie-vakken geïntegreerd en thematisch te behandelen. Alle leerkrachten staan hier positief tegenover. Één leerkracht is hier ‘zeer positief’ over. De overige vier leerkrachten beantwoorden deze vraag met ‘positief’.

Benodigheden om de wereldoriëntatie-vakken naar wens in te richten

De slotvraag van de leerkrachten-enquête was 'Kunt u tot slot zo specifiek mogelijk omschrijven wat u nodig heeft om de wereldoriëntatie-vakken naar wens in te richten?'. De gegeven antwoorden zijn als volgt:

- Thematisch werken
- Een duidelijk plan hoe we dit schoolbreed willen inzetten. En dat iedereen ook hetzelfde doet
- Nieuwe moderne methodes voor aardrijkskunde en natuur en techniek, waarbij kinderen geïnspireerd worden en geprikkeld worden om dingen te onderzoeken en ontdekken en op die manier leren
- Ruimte en tijd!
- Ik ben tevreden met de methodes die we hebben. Ze zijn vrij recent aangeschaft en sluiten prima aan.

6.5 Deelvraag 5: Werkwijze externe scholen

In deze paragraaf worden de relevante uitkomsten van deelvraag vijf getoond. De complete vragenlijst met de daarbij behorende antwoorden zijn te vinden in de bijlage.

Blink

Een leerkracht van de school 'It Leech' in Pingjum geeft aan dat hun school werkt met de methode Blink. Zij is over het algemeen tevreden over deze methode. Zij is van mening dat de methode Blink bijdraagt aan de motivatie van de kinderen. Zij ervaart dat de kinderen intrinsiek gemotiveerd zijn. De voordelen van deze methode voor de kinderen is dat de methode digitaal is en dat het aansprekende lessen zijn met leuke proefjes. Een genoemd voordeel van deze methode voor de leerkracht is dat de lesvoorbereidingen overzichtelijk en voorgeschreven zijn. Er worden ook nadelen genoemd. Een nadeel voor de kinderen is dat de methode verouderd is. Hierdoor krijgen leerlingen niet altijd recente informatie. Dit wordt ook als nadeel voor de leerkracht gezien. Doordat niet alles klopt, gaat er toch veel tijd in de voorbereiding van de les zitten. De ideale manier om de wereldoriëntatie-vakken vorm te geven is volgens haar door een methode te gebruiken en deze aan te vullen met voorbeelden (uit de actualiteit).

Topondernemers

Op 'OBS van Maasdijschool' te Heerenveen werken ze met de methode TopOndernemers. De bevroagde leerkracht geeft aan ontevreden te zijn over deze methode. De nadelen van deze werkwijze voor de kinderen en leerkrachten zijn volgens de leerkracht als volgt: "Voor leerlingen die niet zelf kunnen opstarten met een opdracht is deze methode zeer ongeschikt. Leerlingen kunnen zich soms slecht concentreren door de verschillende activiteiten in de klas. Samenwerken blijft lastig. De leider neemt het voortouw; leert de rest er dan wel iets van? De ene leerling kan heel goed om gaan met de vrijheid die hij/zij krijgt en de andere niet" en "Topo zit niet bij de methode. Er wordt niets getoetst. Overzicht ben je snel kwijt, doordat elk groepje ergens anders mee bezig is. Je brengt geen klassikale kennis over. Je moet hopen dat de leerlingen de juiste informatie vinden. Op de computer heb je niet altijd het overzicht wat leerlingen doen". Ook vindt de leerkracht dat de methode niet bijdraagt aan de motivatie van de kinderen. Dit komt volgens haar door de vele opstartproblemen bij de kinderen, waardoor de kinderen geen succeservaring hebben. De leerkracht heeft het gevoel dat ze de leerlingen 'in het diepe gooit', omdat ze zelf een opdracht moeten uitvoeren. Ondanks de ontevredenheid van deze leerkracht over de methode 'TopOndernemers', worden er ook voordelen genoemd. Zo vindt de leerkracht dat de methode aansluit bij de eigen interesse en leerstijl van de kinderen. Daardoor zijn de leerlingen vaak wel gemotiveerd. De kinderen mogen zelf kiezen of zij bijvoorbeeld een werkstuk, een muurkrant of een presentatie maken. Ook noemt zij het leren van elkaar en het samenwerken als voordeel van deze werkwijze. Een voordeel van deze methode voor leerkrachten is volgens deze leerkracht dat de methode weinig voorbereiding kost en dat Topondernemers goed gebruikt kan worden in combinatieklassen. Volgens

deze leerkracht zou de ideale manier om de wereldoriëntatie-vakken vorm te geven zijn door eerst kennis over te brengen, daarna een onderzoeksvraag aan te bieden en tot slot dit te laten presentatieren. Om de leerresultaten te meten zou er een toets gemaakt kunnen worden over de presentaties. Aan de hand van de meting kan getest worden of er nog meer aandacht aan een onderwerp besteed moet worden.

De zaken van Zwijsen

De methode 'de zaken van Zwijsen' wordt gebruikt op CBS de Fugelsang in Berlikum. De bevraagde leerkracht geeft aan ontevreden te zijn over deze methode. De redenen die hiervoor worden gegeven zijn: vast stramien, weinig kans tot creativiteit en uitdaging en de leerkracht kan weinig eigen invulling geven aan de les. De voordelen die genoemd worden betreffende deze methode zijn de voorspelbaarheid van de methode en de korte voorbereidingstijd die het vraagt van de leerkracht. De leerkracht omschrijft de ideale manier om wereldoriëntatie te geven als volgt: " Door met coöperatieve werkvormen de verwerking plaats te laten vinden".

Hoofdstuk 7 – Conclusies, aanbevelingen en discussie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvraag: “ Welke werkwijze voor de organisatie, inhoud en uitvoering van de wereldoriëntatie-vakken sluit aan bij de wensen, behoeften en competenties van de leerkrachten en leerlingen van de Merlettes zodat zij werken vanuit motivatie?” Op basis van de conclusie zijn in dit hoofdstuk aanbevelingen geformuleerd. Daarnaast wordt er kritisch naar het onderzoek gekeken in de discussie. In de discussie wordt de betrouwbaarheid, validiteit en bruikbaarheid van het onderzoek besproken. Tot slot zijn er suggesties geformuleerd voor een vervolgonderzoek.

De uitkomsten van het onderzoek komen overeen met de verwachtingen zoals geformuleerd in de probleemstelling. De leerkrachten hebben nu inzage in de huidige situatie en de daarbij behorende knelpunten. Daarnaast is er inzicht in de wensen en behoeften van zowel de leerlingen, de leerkrachten als de directeur.

7.1 Conclusie

In deze paragraaf wordt per deelvraag een conclusie geformuleerd. Uiteindelijk wordt met behulp van de antwoorden de hoofdvraag beantwoord. Deelvraag 1 is behandeld in hoofdstuk vier. Elke deelvraag met betrekking tot het praktijkonderzoek wordt ondersteund met de informatie vanuit het literatuuronderzoek.

Deelvraag 2: Hoe wordt de werkwijze van de wereldoriëntatie-vakken in de huidige situatie ervaren?

Organisatie

Uit het onderzoek blijkt dat de leerkrachten maximaal één á twee uur per week aan de wereldoriëntatie-vakken besteden. Uit een rapport van de Inspectie van het Onderwijs (Inspectie van het onderwijs, 2016) blijkt dat het gemiddelde aantal uur per week voor de wereldoriëntatie-vakken drie uur is (voor de leerjaren 5 tot en met 8). Hieruit kan worden geconcludeerd dat de Merlettes onder de gemiddelde tijdsbesteding zit voor deze vakken. Hetgeen het echter gecompliceerd maakt is het feit dat de leerkrachten over het algemeen tevreden zijn over de tijdsbesteding. Dit in tegenstelling tot de kinderen, die graag vaker wereldoriëntatie zouden willen krijgen.

Inhoud

Wanneer er gekeken wordt naar de huidige inhoud van de lessen kan worden vastgesteld dat de kinderen tijdens de geschiedenis- en aardrijkskundelessen met name teksten moeten lezen en daarover verdiepvragen moeten beantwoorden. De wensen van de kinderen betreffende de inhoud van de lessen zijn daarentegen anders. Zij lezen liever geen teksten en willen graag minder in hun werkboek werken. Daarnaast vinden de kinderen het leuk om nieuwe dingen te ontdekken door filmpjes te bekijken, nieuwe dingen te creëren en door onderzoek te doen op de computer. Een conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat de kinderen niet datgene kunnen doen wat zij graag zouden willen doen tijdens de wereldoriëntatie-lessen.

Twee leerkrachten geven aan ontevreden te zijn over het werken zonder methode voor het vak natuur en techniek. Zij geven aan een methode te willen voor dit vak. De directeur is ook van mening dat het belangrijk is dat er een methode komt voor dit vak. Hij geeft aanvullend nog aan dat hij geconstateerd heeft dat het vak zo nu en dan niet gegeven wordt. Hiertegenover staan echter vier leerkrachten die aangeven dat zij wel tevreden zijn. Ook zijn de meningen verdeeld betreffende de methode voor geschiedenis en aardrijkskunde. Zo geeft de directeur aan dat deze methodes niet voldoen. Hij geeft aan dat de methodes weinig ruimte bieden voor creativiteit en dat de methodes een ouderwetse stijl hebben. 80% van de leerkrachten vinden dat deze methodes wel voldoen. De conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat de leerkrachten en de directeur niet op één lijn liggen. Daarnaast verschillen de leerkrachten onderling ook van mening.

Hetgeen opvallend is, is dat 80% van de leerkrachten aangeeft tevreden te zijn over de huidige methodes. Wanneer er echter gekeken wordt naar genoemde nadelen van de methodes, worden er door alle leerkrachten veel nadelen genoemd bij beide methodes. Zo wordt onder andere aangegeven dat er weinig creativiteit ingebracht kan worden, dat kinderen de methode saai vinden, dat de methode verouderd is, dat de toetsing lastig is, dat de verwerking vaak op dezelfde manier is en dat de methodes lastig uitvoerbaar zijn in combinatie groepen. Uit bovenstaande kan worden afgeleid dat de tevreden leerkrachten wel nadelen noemen. In hoeverre zij daarom daadwerkelijk tevreden zijn kan niet met zekerheid worden bepaald.

Deelvraag 3: In hoeverre voelen de leerlingen en leerkrachten zich competent en gemotiveerd voor de wereldoriëntatie-vakken?

Uitvoering

Ondanks het feit dat er geen methode is voor het vak natuur en techniek, ervaart een ruime meerderheid van de kinderen dit vak als het meest interessant. De oorzaak hiervan kan zijn dat deze manier van lesstofaanbod beter aansluit bij de behoeftes van de kinderen of doordat de interesses van de kinderen hier liggen. Wat opvallend is, is het feit dat slechts één van de leerlingen het vak aardrijkskunde het meest interessant vindt. Wanneer er gekeken wordt naar de voorkeur van de leerkrachten betreffende de wereldoriëntatie-vakken is er een duidelijk verschil te zien ten opzichte van de kinderen. Hier zijn de vakken aardrijkskunde en geschiedenis het meest favoriet. Geconcludeerd kan worden dat de interesses van de kinderen en de leerkrachten uiteen lopen.

In de probleemstelling werd aangegeven dat de leerlingen niet gemotiveerd zijn voor de wereldoriëntatie-vakken. De leerkrachten zijn echter van mening dat de leerlingen wel gemotiveerd zijn voor deze vakken. Dit blijkt uit vraag één van de leerkrachten enquête waarin gevraagd werd naar de motivatie van de kinderen voor deze vakken. Alle leerkrachten hebben deze vraag positief beantwoord. Hieruit kan geconcludeerd worden dat deze waarneming niet aansluit bij hetgeen de leerkrachten aangeven.

Opvallend is dat ook uit de data van de competenties van de leerlingen blijkt dat de directeur en de leerkrachten niet geheel op één lijn zitten. Zo vinden vier van de vijf bevraagde leerkrachten dat de competenties van de leerlingen voldoende aansluiten op de wereldoriëntatie-vakken. De directeur geeft in tegenstelling tot de leerkrachten aan dat er geen aansluiting is. Hij vindt dat de vakken niet leven bij de kinderen en hij is van mening dat de kwaliteiten van de kinderen niet benut worden.

Tot slot geeft de directeur aan dat er een gebrek aan differentiatie is in de huidige manier van lesgeven. Met het laatstgenoemde zijn een aantal leerkrachten het echter wel eens. Zo geeft de meerderheid van de leerkrachten aan dat de plus-leerlingen te weinig uitdaging geboden wordt. Het tegenovergestelde geldt voor de kinderen die extra begeleiding nodig hebben. 80% van de leerkrachten vinden dat zij voldoende aansluiting kunnen vinden tijdens de lessen.

Deelvraag 4: Wat zijn de wensen en behoeften van CBS de Merlettes inzake de werkwijze omtrent de wereldoriëntatie-vakken?

Organisatie

De meerderheid van de kinderen geeft dat zij niet in verschillende groepen wereldoriëntatie willen volgen. Zij geven aanvullend aan geen les van een andere leerkracht te willen krijgen tijdens deze vakken. Een kleine meerderheid (60%) van de leerkrachten vindt dit echter wel een goed idee. De directeur geeft echter aan dat dit niet mogelijk is voor de vakken biologie, geschiedenis en aardrijkskunde. Hij is van mening dat dit kennisvakken zijn waarbij afgestemd moet worden op het niveau en de leeftijd van het kind. Voor het vak techniek zou het in bepaalde situaties wel mogelijk zijn. Geconcludeerd kan worden dat de leerkrachten heterogene klassen een goed idee vinden. De leerlingen en de directeur sluiten zich hier niet bij aan.

Inhoud

Gesteld kan worden dat de leerkrachten (zeer) positief zijn over het idee om de wereldoriëntatievakken geïntegreerd en thematisch te behandelen. Uit het literatuuronderzoek blijkt eveneens dat samenhang in het onderwijs resulteert in betekenisvollere lessen (SLO, z.d.). Geconcludeerd kan worden dat zowel de leerkrachten als de literatuur positief is over geïntegreerde en thematische wereldoriëntatie-lessen.

Deelvraag 5: Welke werkwijze hanteren andere scholen voor de wereldoriëntatie-vakken?

De methode Blink draagt volgens de leerkracht van 'It Leech' bij aan de intrinsieke motivatie van de kinderen. Volgens het literatuuronderzoek draagt intrinsieke motivatie positief bij aan de kwaliteit van het leren, de leerprestaties en de creativiteit van het kind. Een nadeel dat genoemd wordt is het feit dat de methode verouderd is en hierdoor veel voorbereidingstijd vergt. Dit nadeel doet zich eveneens voor bij de huidige methode die de Merlettes momenteel gebruikt voor het vak aardrijkskunde. De directeur en een aantal leerkrachten geven duidelijk aan hier niet tevreden over te zijn.

De OBS van Maasdijschool te Heerenveen gebruikt de wereldoriëntatie methode 'TopOndernemers'. De bevraagde leerkracht geeft aan hier ontevreden over te zijn. De kinderen bepalen namelijk zelf hoe zij invulling geven aan de lessen. Een voordeel hiervan is dat de kinderen hierdoor een verwerking kunnen kiezen die bij hun eigen interesse en leerstijl past. De leerkracht vindt het echter een groot nadeel dat de kinderen niet weten hoe zij moeten beginnen met deze eigen invulling van de lessen. Hierdoor ervaren zij opstartproblemen, wat resulteert in negatieve ervaringen. Doordat de kinderen een eigen invulling mogen geven aan de verwerking van de lesstof, vergt dit weinig voorbereidingstijd van de leerkracht en is deze methode goed bruikbaar in combinatieklassen. Deze aspecten worden als positief ervaren.

De methode 'TopOndernemers' sluit aan op de verschillende wensen en behoeften van de kinderen, doordat ze uit verschillende verwerkingsactiviteiten mogen kiezen. Zoals blijkt uit de resultaten (bijlage IX) hebben de leerlingen diverse wensen omtrent de wijze waarop zij nieuwe dingen willen leren. Er kunnen zich echter bij de uitvoering van 'TopOndernemers' problemen voordoen in de begeleiding. Het kan zich in de praktijk voordoen dat te veel leerlingen een verschillende opdracht uitvoeren. De leerkracht van OBS van Maasdijschool ervaart in de praktijk dat zij te weinig individuele begeleiding kan bieden en dat de kinderen niet in staat zijn om de verwerkingsactiviteiten zelfstandig uit te voeren.

De derde en eveneens laatste school betreft CBS de Fugelsang in Berlikum. Deze school gebruikt de methode 'De zaken van Zwijsen'. Ook deze leerkracht geeft aan ontevreden te zijn over de methode die zij gebruiken. Er wordt aangegeven dat er geen ruimte is voor creativiteit en uitdaging en dat de leerkrachten geen eigen invulling kunnen geven aan de les. Het valt op dat de Merlettes dezelfde aspecten ervaart binnen de huidige situatie met de methode 'Geobas en Wijzer'.

7.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten en conclusies zijn de volgende aanbevelingen geconcludeerd:

Aanbeveling 1: Samenhang in de vakken

Er wordt aanbevolen om meer samenhang aan te brengen in de verschillende wereldoriëntatievakken. Hiermee wordt bedoeld dat de vakken niet meer met aparte methodes worden gegeven, maar dat er één methode wordt gekozen die alle wereldoriëntatievakken omvat. Dit zal gaan resulteren in betekenisvollere lessen, wat weer resulteert in meer motivatie en betere leerresultaten. Dit kan gerealiseerd worden door een geïntegreerde methode te kiezen. Hiervoor zou

bijvoorbeeld de methode 'blink', 'topondernemers' of de 'zaken van Zwijssen' ingezet kunnen worden.

Aanbeveling 2: Tijdsbesteding

Er wordt aanbevolen om meer tijd te besteden aan de wereldoriëntatie-vakken. Zodoende zullen zij wel op het gemiddelde van drie uur per week zitten. Raadzaam is dat de leerkrachten en de directeur met elkaar in overleg gaan om de huidige tijdsbesteding in kaart te brengen en te inventariseren in hoeverre er meer tijd aan de wereldoriëntatie-vakken besteed kan worden.

Aanbeveling 3: Aansluiting op de leerlingen

Er moet meer worden gefocust op de creativiteit van de kinderen en de verschillende interesses en leerstijlen. Wanneer een kind het gevoel heeft autonoom en competent te zijn, draagt dit bij aan de motivatie van het kind. Dit sluit aan op het praktijkprobleem in het onderzoek, waarin gesteld wordt dat de kinderen niet voldoende gemotiveerd zijn.

Er zullen methodes moeten worden gezocht die aansluiten op de verschillende behoeften van de kinderen. Aanbevolen wordt om lessen te geven waarin kinderen de hiervoor genoemde gevoelens ervaren. De kinderen moeten het gevoel hebben dat zij invloed hebben op hun leerproces en op de inhoud van de lessen. Een methode die inspeelt op de autonomie van het kind is 'TopOndernemers'. Bij deze methode wordt gebruik gemaakt van opdrachtkaarten. De kinderen voeren tijdens een thema circa 3 á 10 opdrachten uit. De kaarten bevatten verschillende opdrachten zoals groepsopdrachten, duo-opdrachten en individuele opdrachten. De kinderen kiezen zelf welke opdrachten zij bij dat thema uit willen voeren.

Aanbeveling 4: Klassenindeling

Aanbevolen wordt om tijdens de wereldoriëntatie-vakken de klasseindeling aan te houden zoals deze is in de huidige situatie. Dit in tegenstelling tot de wensen van een aantal leerkrachten om heterogene groepen te realiseren. De reden dat de huidige klassenindeling aangehouden moet worden is omdat biologie, geschiedenis en aardrijkskunde kennisvakken zijn waarbij afgestemd moet worden op het niveau en de leeftijd van het kind. Bij het vak techniek is dit minder het geval. Dit vak speelt meer in op de vaardigheden van het kind. Daarom is het advies om het vak techniek te integreren in een creacircuit waarin heterogeneren klassen worden gerealiseerd. Binnen het creacircuit kunnen de kinderen zich ontwikkelen op het gebied van sociale vaardigheden. Zo zullen de kinderen leren om leiding te geven en te ontvangen en leren de kinderen dat bepaalde capaciteiten samenhangen met leeftijd.

7.3 Discussie

Validiteit en betrouwbaarheid

Er is aan de groepen 7/8 gevraagd informatie gevraagd inzake vakken die zij niet krijgen. De vragen één, twee en drie van de leerlingen-enquête zijn hierdoor deels onbetrouwbaar. Bij deze vragen werden in de vraagstelling alle drie de vakken bijeen genoemd. Zij moesten hierdoor gedwongen een antwoord geven op een vraag die niet geheel voor hun van toepassing was. Daarnaast is aan de leerlingen gevraagd of zij de wereldoriëntatie-vakken moeilijk of gemakkelijk vinden. Hier geldt ook dat de vraagstelling niet geheel juist is. De vakken werden namelijk als een geheel genoemd in de vraagstelling waardoor de kinderen niet meer de mogelijkheid hadden om per vak een keuze van zeer makkelijk tot zeer moeilijk in te vullen. Dit wordt genoemd omdat de kinderen tijdens deze vraagstelling vastliepen en aanvullende vragen gingen stellen. Zo werd er bijvoorbeeld aangegeven dat ze het ene vak wel moeilijk vonden en het ander niet, hetgeen niet in de antwoordmogelijkheden ingevuld kon worden.

Aan de leerkrachten is gevraagd hoeveel tijd zij per week gemiddeld besteden aan de wereldoriëntatie-vakken. De leerkrachten van groep 4/5 en 7/8 hebben een duobaan. Dit houdt in dat als zij aangeven dat er een uur tijd besteed wordt dit bij elkaar opgeteld moet worden. De leerkracht van groep 5/6 werkt echter fulltime en heeft niet een duo collega. Als deze leerkracht één uur invult betreft dit daarom ook één uur. De gegevens over de tijdsbesteding zijn hierdoor niet geheel juist. Een ander gevolg van de duobanen is het feit dat niet alle leerkrachten alle wereldoriëntatie-vakken geven. Zij maken dus niet allemaal gebruik van de methodes 'Geobas' en 'Wijzer'. Er werd echter wel aan hen gevraagd een mening te geven over deze beide methodes. Zij hebben hierdoor een mening moeten geven over een methode die zij (wellicht) niet gebruiken.

Het is mogelijk dat de leerkrachten sociaal wenselijke antwoorden gegeven hebben. Zij bevinden zich in een positie waarbij sprake is van een arbeidsrelatie ten opzichte van de directeur. Zij zijn zich ervan bewust dat hun antwoorden door de directeur en door hun collega's gelezen worden. Het zou hierdoor mogelijk kunnen zijn dat de gegeven antwoorden positiever zijn dan de werkelijkheid. Geprobeerd is om de anonimiteit van de leerkrachten zoveel mogelijk te waarborgen. Zo zijn er geen namen genoemd in combinatie met gegeven antwoorden.

Bruikbaarheid

Dit document kan worden ingezet op scholen waarbij wereldoriëntatie-vakken gegeven worden. Daarnaast moeten deze scholen eveneens problemen ondervinden met de werkwijze van deze vakken. Het is daarnaast zo dat de vraagstelling niet toegespitst is op de onderzochte school. De vragen kunnen hierdoor ook ingezet worden op andere scholen.

7.4 Vervolg onderzoek

De Merlettes moet zich gaan oriënteren op geschikte methodes op basis van het gegeven dat de kinderen beter functioneren als zij zich autonoom en competent voelen. Er is al één methode aanbevolen, er zullen echter meer methodes zijn die goed aansluiten op deze bevindingen.

De leerkrachten moeten daarnaast bepalen hoeveel tijd zij daadwerkelijk willen besteden aan de wereldoriëntatie-vakken. Zij kunnen dit bijvoorbeeld doen in een brainstormsessie. Aan de hand van die sessie kunnen zij gericht doelen stellen en op zoek gaan naar de best passende methode en/of werkwijze.

Bibliografie

- Akker, E. (2016, januari 24). *Te hoge werkdruk onderwijs: 'De maat is vol'*. Opgehaald van Metro:
<https://www.metronieuws.nl/nieuws/binnenland/2016/01/te-hoge-werkdruk-onderwijs-de-maat-is-vol>
- Anthony, P. M. (z.d). *The emotional lives of 8-10 year olds*. Opgehaald van Scholastic:
<http://www.scholastic.com/parents/resources/article/stages-milestones/emotional-lives-8-10-year-olds>
- Bekebrede, W. (2017, Maart 13). *IPC (International Primary Curriculum)*. Opgehaald van Jufmaike:
<https://jufmaike.nl/ipc-international-primary-curriculum/>
- Boersma, K. (2012, Januari). *Wereldoriënterende vakken op de kaart* . Opgehaald van elbd:
<https://elbd.sites.uu.nl/wp-content/uploads/sites/108/2017/08/Wereldoriënterende-vakken-op-de-kaart.pdf>
- Boes, A. (2009). De voordelen van een stamgroep. *Mensenkinderen*, 3-4.
- Buitelaar, R. (2012). Leraren voelen zich weer regisseur van onderwijsproces. *Klasseapart*, 12-13.
- CBS De Merlettes. (2017). *Schoolgids De Merlettes 2017-2018*. Kootstertille.
- De Wentelwiek. (z.d.). Keuze methode thematisch werken, verantwoording . *Eenbes Brede School*, 1-4.
- Donk van der, C., & Lanen van, B. (2012). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Formulieren, G. (z.d.). *Google Formulieren*. Opgehaald van Google Formulieren:
<https://docs.google.com/forms/u/0/>
- Hans Schuit, I. d. (2011). *Leerlingen motiveren: Een onderzoek naar de rol van leraren*. Opgehaald van Newsroom didactie online:
<https://newsroom.didactiefonline.nl/bundles/newsroom/legacy/images/Motiveren%20RdMC%202011.pdf>
- Inspectie van het Onderwijs. (2015). *Wereldoriëntatie - Stand van zaken in het basisonderwijs*.
- Inspectie van het onderwijs. (2016). *Wereldoriëntatie in de kijker*. Utrecht: Inspectie van onderwijs.
- Lietaert, S. (z.d). *Observatie van betrokkenheid*. Opgehaald van Procrusters:
<http://www.procrustes.be/assets/175>
- Nationale onderwijsgids. (2017). Veel basisscholen worstelen met invulling vak wereldoriëntatie. *Nationale onderwijsgids*, 1.
- Nederlandse jenaplan vereniging. (2014). Mensenkinderen. *Tijdschrift voor en over jenaplanonderwijs*, 4-9.

- Peeters, W. (2017, november 28). *Homogene of heterogene klassensamenstelling*. Opgehaald van Vernieuwonderwijs: <https://www.vernieuwonderwijs.nl/homogene-of-heterogene-klassensamenstelling/>
- Perquin, E. (2017, Oktober 4). *5 oktober: staking primair onderwijs*. Opgehaald van PO raad: <https://www.poraad.nl/factsheet/5-oktober-staking-primair-onderwijs>
- Ros, A., Castelijns, J., Loon van, A.-M., & Verbeeck, K. (2015). *Gemotiveerd leren en lesgeven*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- SLO. (z.d.). *Groeperingvormen*. Opgehaald van Passend onderwijsaanbod: <http://passendonderwijsaanbod.slo.nl/organisatie/werkvormen/groepering/>
- SLO. (z.d.). *Vakken in samenhang*. Opgehaald van SLO: <http://www.slo.nl/primair/themas/samenhang/>
- Tule. (2018). *Kerdoelen orientatie op jezelf en de wereld*. Opgehaald van Tule: <http://tule.slo.nl/OrientatieOpJezelfEnWereld/F-KDOrientatieJezelfEnWereld.html>
- Vansteenkiste, M., Simons, J., Lens, W., Sheldon, K., & Deci, E. (2004). Motivating Learning, performance, and persistence: The synergistic Effects of Intrinsic Goal Contents and Autonomy-Supportive Contexts. *Journal of Personality and Social Psychology*, 246-260.
- Verbeeck, K. (2010). *Op eigen vleugels. Autonomie voor kinderen in het basisonderwijs*. 's - Hertogenbosch: KPC Groep.
- Vries, E. d. (2013). De leraar maakt het verschil. *Canon beroepsonderwijs*, 1-4.

Bijlagen

Bijlage I – Gespreksverslag directeur

CBS De Merlettes Kootstertille 25 september – 16.00 uur

Welk ‘probleem’ moet er met het onderzoek opgelost worden? Of waar moet inzicht in worden gegeven?

De wereldoriëntatie-vakken zijn momenteel niet naar wens vorm gegeven. Door tijdsdruk worden deze vakken vaak niet optimaal gegeven. De kinderen zijn ongemotiveerd voor deze vakken en ook veel leerkrachten zijn niet zeer gemotiveerd voor de wereldoriëntatie-vakken. De directeur vermoedt dat dit komt doordat de methode vooral lessen aanbiedt waarin de kinderen stukken tekst moeten lezen en hier verwerkingsvragen over moeten maken. Er wordt ervaren dat deze werkwijze zorgt voor weinig motivatie en betrokkenheid bij zowel de kinderen als de leerkrachten. Hier moet dan ook verandering in komen vindt de directeur.

De vakken zijn op moment zo ingedeeld dat de leerlingen de ene week aardrijkskunde krijgen, de andere week natuur/techniek en weer een andere week geschiedenis. De directeur denkt dat dit effectiever kan door bijvoorbeeld de vakken te integreren en/of een leercircuit. Dit zorgt volgens hem ook voor minder tijdsdruk bij de leerkrachten.

De directeur heeft op een andere school gewerkt met ‘Geschiedenis anders’. Hij heeft destijds ervaren dat de leerkrachten en kinderen enorm enthousiast kunnen zijn over de wereldoriëntatie-vakken. Dit is ook zijn wens voor de leerkrachten en kinderen van de Merlettes. Tevens heeft de Merlettes afgelopen schooljaar een creacircuit gedaan. Tijdens het creacircuit werden de klassen gemengd en hebben de kinderen diverse creatieve activiteiten uitgevoerd. Dit heeft de directeur ervaren als een groot succes. Hij vraagt zich dan ook af of dit ook een idee is voor de wereldoriëntatie-vakken.

Waarom moet dit probleem opgelost worden? Wat is het hoofddoel van het onderzoek?

Het probleem moet opgelost worden omdat de wereldoriëntatie-vakken erg leuke vakken zijn, maar dit op moment niet zo naar voren komt. Dit vind hij erg jammer. Hij heeft ervaringen met ‘Geschiedenis anders’ en heeft mede hierdoor gezien dat kinderen enthousiast kunnen zijn over de wereldoriëntatie-vakken. Dit is ook zijn wens voor de kinderen van de Merlettes. Hij is van mening dat kinderen ook beter dingen onthouden wanneer ze enthousiast zijn over iets. Door de wereldoriëntatie-vakken anders vorm te geven hoopt hij op meer enthousiasme bij de kinderen, wat uiteindelijk moet resulteren in betere leerresultaten.

Bijlage II – E-mail leerkracht

Hoi Melissa,

Leuk om even een mailtje van jou te ontvangen! Hoe gaat het?
Ik heb er al veel zin in. Natuurlijk ben je welkom om langs te komen.

[Redacted]

[Redacted]

Ik ben benieuwd naar wat je nu al hebt voor je scriptie.
De probleemstelling is voor mij als volgt:

Voor de WO vakken zijn de leerlingen op dit moment lastig te motiveren. Het is een beetje een ver van mijn bed show.
Dankzij mijn eerdere ervaringen met bijvoorbeeld geschiedenis anders, heb ik ervaren dat een vak als geschiedenis leuk en leerzaam kan zijn.

Tips bekijk deze sites en filmpjes eens en BELEEF een vak als geschiedenis.

<http://www.geschiedenisanders.nl/>

<https://www.youtube.com/watch?v=7urM7lDndo>

<https://www.youtube.com/watch?v=wa6kN5TZD7w>

Bijlage III – Kerndoelen wereldoriëntatie-vakken

Kerndoelen Natuur en Techniek

Kerdoel 40: De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving

Kerdoel 41: De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen

Kerdoel 42: De leerlingen leren onderzoek doen aan materialen en natuurkundige verschijnselen, zoals licht, geluid, elektriciteit, kracht, magnetisme en temperatuur

Kerdoel 43: De leerlingen leren hoe je weer en klimaat kunt beschrijven met behulp van temperatuur, neerslag en wind

Kerdoel 44: De leerlingen leren bij producten uit hun eigen omgeving relaties te leggen tussen de werking, vorm en het materiaalgebruik

Kerdoel 45: De leerlingen leren oplossingen voor technische problemen te ontwerpen, deze uit te voeren en te evalueren

Kerdoel 46: De leerlingen leren dat de positie van de aarde ten opzichte van de zon, seizoenen en dag en nacht veroorzaken

Kerdoel ruimte

Kerdoel 47: De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie en twee landen die in 2004 lid werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika

Kerdoel 48: Kinderen leren over de maatregelen die in Nederland genomen worden/werden om bewoning van door water bedreigde gebieden mogelijk te maken

Kerdoel 49: De leerlingen leren over de mondiale ruimtelijke spreiding van bevolkingsconcentraties en godsdiensten, van klimaten, energiebronnen en van natuurlandschappen, zoals vulkanen, woestijnen, tropische regenwouden, hooggebergten en rivieren

Kerndoelen 50: De leerlingen leren omgaan met kaart en atlas, beheersen de basistopografie van Nederland, Europa en de rest van de wereld en ontwikkelen een eigentijds geografisch wereldbeeld

Kerndoelen Tijd

Kerdoel 51: De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren

Kerdoel 52: De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken: jagers en boeren; Grieken en Romeinen; monniken en ridders; steden en staten; ontdekkers en hervormers; regenten en vorsten; pruiken en revoluties; burgers en stoommachines; wereldoorlogen en holocaust; televisie en computer. De vensters van de canon van Nederland dienen als uitgangspunt ter illustratie van de tijdvakken.

Kerdoel 53: De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met wereldgeschiedenis.

Bijlage IV – Vragenlijst leerkrachten

Vragenlijst leerkrachten

Ervaring huidige situatie:

Uitvoering

Vraag 1: Hoe gemotiveerd vindt u dat de kinderen zijn voor de wereldoriëntatie-vakken?

Zeer ongemotiveerd – ongemotiveerd – gemotiveerd – zeer gemotiveerd

Tussenvraag (vraag1) Indien u bij vraag 1 ‘zeer ongemotiveerd’ of ‘ongemotiveerd’ ingevuld kunt u een keuze maken uit onderstaande mogelijkheden? Let op! U mag meerdere antwoorden invullen.

- De leerling vindt het doel niet belangrijk of kent het doel niet.
- De leerling voelt zich niet competent om de leeractiviteit te volbrengen.
- De leerling krijgt onvoldoende hulp, terwijl hij deze wel nodig heeft.
- De leerling heeft er geen vertrouwen in dat de leeractiviteit zal leiden tot het doel dat voor ogen is.
- Het kind heeft op dat moment een andere interesse.
- Anders namelijk:

Vraag 2: Hoe tevreden bent u over de competenties van de kinderen in relatie tot de wereldoriëntatie-vakken?

Zeer ontevreden – ontevreden – tevreden – zeer tevreden

Tussenvraag (vraag2): Indien u bij vraag 3 ‘zeer ontevreden’ of ‘ontevreden’ ingevuld heeft kunt u dit toelichten.

Open antwoord

Vraag 3: Welke kwaliteiten kenmerken u als leerkracht?

Open vraag

Vraag 4: Kunt u uzelf een cijfer geven met betrekking tot uw kennis over aardrijkskunde?

1-10

Vraag 5: Kunt u uzelf een cijfer geven met betrekking tot uw kennis over geschiedenis?

1-10

Vraag 6: Kunt u uzelf een cijfer geven met betrekking tot uw kennis over natuur en techniek?

1-10

Vraag 7: Welk vak van de wereldoriëntatie-vakken spreekt u het meeste aan?

Zet de vakken op volgorde van meest (1) naar minst (3)

- Aardrijkskunde
- Geschiedenis
- Natuur en techniek

Vraag 8: Hoeveel tijd besteedt u gemiddeld per week aan de wereldoriëntatie-vakken?

Minder dan 1 uur per week

Tussen de 1 en 2 uren

Tussen de 2 en 3 uren

Tussen de 3 en 4 uren

Meer dan 4 uren per week

Vraag 9: In hoeverre bent u tevreden over de tijdsbesteding omtrent de wereldoriëntatie-vakken?

Zeer ontevreden – ontevreden – tevreden – zeer tevreden

(Tussenvraag 9): Indien u bij vraag 11 ‘zeer ontevreden’ of ‘ontevreden’ ingevuld heeft kunt u dit toelichten.

Open antwoord

Vraag 10: Hoe tevreden ben u over de aanwezige materialen die benodigd zijn voor de uitvoering van de wereldoriëntatie-vakken?

Zeer ontevreden – ontevreden – tevreden – zeer tevreden

(Tussenvraag 10): Welke materialen ontbreken er volgens u, waardoor u niet tot de gewenste uitvoering van de wereldoriëntatie-vakken komt?

Open vraag

Inhoud

Vraag 11: Hoe tevreden bent u over de huidige wereldoriëntatie-methodes?

Zeer ontevreden – ontevreden – tevreden – zeer tevreden

Vraag 12: Indien van toepassing, kunt u hieronder voordelen noemen met betrekking tot de methode ‘Geobas’ (aardrijkskunde)?

Open vraag

Vraag 13: Indien van toepassing, kunt u hieronder nadelen noemen met betrekking tot de methode ‘Geobas’ (aardrijkskunde)?

Open vraag

Vraag 14: Indien van toepassing, kunt u hieronder voordelen noemen met betrekking tot de methode ‘Wijzer’ (geschiedenis)?

Open vraag

Vraag 15: Indien van toepassing, kunt u hieronder nadelen noemen met betrekking tot de methode ‘Wijzer’ (geschiedenis)?

Open vraag

Vraag 16: Voor zover bekend, wordt er voor het vak natuur en techniek geen methode gebruikt. Hoe geeft u vorm aan de lesinhoud van deze lessen?

Open vraag

Vraag 17: Indien van toepassing; kunt u voordelen noemen van het werken zonder methode?

Open vraag

Vraag 18: Indien van toepassing, kunt u nadelen noemen van het werken zonder methode?

Open vraag

Vraag 19: Hoe staat u tegenover het idee om de wereldoriëntatie-vakken geïntegreerd en thematisch te behandelen?

Zeer negatief – negatief – positief – zeer positief

Organisatie

Vraag 20: In hoeverre is er sprake van een niveauverschil bij de kinderen in uw klas?

(Vrijwel) geen niveauverschil – weinig niveauverschil – een niveauverschil – veel niveauverschil

Vraag 21: In hoeverre vindt u dat de plus-kinderen in uw klas voldoende uitdaging hebben tijdens de wereldoriëntatie-lessen?

Geen uitdaging – weinig uitdaging – voldoende uitdaging – meer dan voldoende uitdaging

Vraag 22: Op welke manier biedt u extra uitdaging aan?

Open vraag

Vraag 23: In hoeverre vindt u dat de kinderen die extra begeleiding nodig hebben aansluiting kunnen vinden bij het niveau van de wereldoriëntatie-lessen?

Geen aansluiting – weinig aansluiting – voldoende aansluiting – meer dan voldoende aansluiting

Vraag 24: Op welke manier zorgt u ervoor dat zij aansluiting kunnen vinden?

Open vraag

Vraag 25: Hoe staat u tegenover het idee om verschillende leeftijdsgroepen te combineren tijdens de wereldoriëntatie-vakken?

Heel negatief – negatief – positief – heel positief

Tussenvraag (Vraag 25) Welke groepen zou u willen combineren tijdens de wereldoriëntatie-vakken?

Open vraag

Vraag 26: Indien van toepassing: Wat zijn volgens u de voordelen van de combinatie tussen verschillende leeftijdsgroepen?

Open vraag

Vraag 27: Indien van toepassing: Wat zijn volgens u de nadelen van de combinatie tussen verschillende leeftijdsgroepen?

Open vraag

Vraag 28: Kunt u tot slot zo specifiek mogelijk omschrijven wat u nodig heeft om de wereldoriëntatie-vakken naar wens in te richten?

Open vraag

Bijlage V – Vragenlijst leerlingen

Vraag 1: Wat vind je van de vakken geschiedenis, aardrijkskunde en natuur/techniek?

Niet leuk – een beetje leuk – leuk- heel leuk

Vraag 2: Welk vak vind je het leukste?

Geschiedenis

Aardrijkskunde

Natuur/Techniek

Vraag 3: Ik vind de lessen van geschiedenis, aardrijkskunde en natuur/techniek

Veel te moeilijk – moeilijk – makkelijk – veel te makkelijk

Vraag 4: Welk van de vakken vind je het moeilijkste?

Geschiedenis

Aardrijkskunde

Natuur en Techniek

Vraag 5: Wat vind je van het aantal lessen dat jullie bezig zijn met de vakken geschiedenis, aardrijkskunde en natuur/techniek?

Veel te weinig – weinig – veel – Veel te veel

Vraag 6: Wat vind je van de (les)boeken die jullie gebruiken voor aardrijkskunde en geschiedenis?

Niet leuk – een beetje leuk – leuk- heel leuk

Vraag 7: Wat moeten jullie vaak doen tijdens de lessen geschiedenis, aardrijkskunde en natuur/techniek?

- We moeten samenwerken
- We moeten zelfstandig werken
- We moeten onderzoek doen op de computer
- We moeten stukjes tekst lezen
- We moeten vragen beantwoorden in ons werkschrift
- We kijken naar een filmpje
- De juf/meester legt wat uit over een onderwerp
- We hebben een project over een onderwerp
- We praten met zijn allen over een onderwerp
- Anders:

Vraag 8: Werk je liever uit een boek of ben je liever actief bezig?

-Ik werk liever uit een boek

-Ik ben liever actief bezig

Vraag 9: Hoe werk je het liefst?

- Alleen
- in tweetalen
- In drietallen
- In viertallen
- In grotere groepen

Vraag 10: Gaan jullie wel eens naar buiten tijdens een les natuur/techniek , geschiedenis en/of aardrijkskunde?

Ja-Nee

Vraag 11: Zou je het leuk vinden om tijdens natuur/techniek, aardrijkskunde en geschiedenis bij andere kinderen in de klas te zitten dan de kinderen uit je eigen klas?

Ja – Nee

Vraag 12: Zou je het leuk vinden om tijdens natuur/techniek, aardrijkskunde en geschiedenis soms les te krijgen van een andere juf of meester?

Ja – Nee

Vraag 13: Wat vind jij een leuke manier om iets nieuws te leren?

- Door tekst uit een boek te lezen
- Door een filmpje te kijken
- Door iets te maken
- Door onderzoek te doen op de computer
- Door naar een verhaal van de juf/meester te luisteren
- Door te praten over een onderwerp
- Door zelf dingen te ontdekken (zonder uitleg van de juf/meester)
- Door een presentatie/spreekbeurt te geven
- Door iets anders namelijk:

Vraag 14: Hoe fijn vind je het in de groep waar je in zit?

Geef een cijfer tussen de 1 en 10.

1 is het laagste, 10 is het hoogste.

1- 10

Vraag 15: Kun je de leukste les die je ooit hebt gehad over geschiedenis, aardrijkskunde of natuur/techniek beschrijven? Wat deden jullie toen en waar ging het over?

Open vraag

Vraag 16: Over welke onderwerpen zou je graag meer willen weten als het gaat over aardrijkskunde, geschiedenis en natuur/techniek?

Open vraag

Bijlage VI – Vragenlijst directeur

Vraag 1: Kunt u de missie en visie van deze school omschrijven?

Open vraag

Vraag 2: Hoe tevreden bent u over de aansluiting van de wereldoriëntatie-vakken op de competenties van de leerkrachten?

Open vraag

Vraag 3: Welke competenties moet een leerkracht volgens u hebben, om een ideale uitvoering van de wereldoriëntatie-vakken te bewerkstelligen?

Vraag 4: Hoe tevreden bent u over de aansluiting van de wereldoriëntatie-vakken op de competenties van de kinderen?

Open vraag

Vraag 5: Hoe tevreden bent u over de motivatie van de leerkrachten betreffende de wereldoriëntatie-vakken?

Open vraag

Vraag 6: Uit de probleemstelling komt naar voren dat de kinderen niet voldoende gemotiveerd zijn voor de wereldoriëntatie-vakken. Hoe komt dit volgens u?

Open vraag

Vraag 7: Hoe tevreden bent u over de beschikbaarheid van materialen in relatie tot de wereldoriëntatie-vakken. Licht dit toe.

Open vraag

Vraag 8: Hoe tevreden bent u over de methode 'Geobas'?

Open vraag

Vraag 9: Hoe tevreden bent u over de methode 'Wijzer'?

Open vraag

Vraag 10: Hoe tevreden bent u over de werkwijze van het vak Natuur en techniek?

Open vraag

Vraag 11: Hoe worden de natuur en techniek vakken op dit moment vorm gegeven volgens u?

Open vraag

Vraag 12: Op welke wijze moet de lesstof volgens u aangeboden worden aan de kinderen?

Open vraag

Vraag 13: Wat zijn volgens u de voordelen en nadelen van het werken met een methode?

Open vraag

Vraag 14: Wat zijn volgens u de voordelen en nadelen van het werken zonder methode?

Open vraag

Vraag 15: Hoe tevreden bent u over de huidige samenstelling van de groepen?

Open vraag

Vraag 16: Wat zijn volgens u voordelen en nadelen van heterogene klassen?

Open vraag

Vraag 17: Wat zijn volgens u voordelen en nadelen van homogene klassen?

Open vraag

Vraag 18: Wat heeft uw voorkeur voor de wereldoriëntatie-vakken? Waarom?

Open vraag

Bijlage VII- Vragenlijst externe scholen

Vraag 1: Op welke school geeft u les? *

Open vraag

Vraag 2: Aan welke groep(en) geeft u les? *

Open vraag

Vraag 3: Op welke wijze worden de wereldoriëntatie-vakken vorm gegeven binnen de school? *

Open vraag

Vraag 4: Hoe tevreden bent u over de werkwijze van uw school betreffende de wereldoriëntatie-vakken? *

Zeer tevreden

Tevreden

Ontevreden

Zeer ontevreden

Vraag 5: Wat zijn volgens u de (eventuele) voordelen voor de kinderen met betrekking tot deze werkwijze?

Open vraag

Vraag 6: Wat zijn volgens u de (eventuele) voordelen voor de leerkrachten met betrekking tot deze werkwijze?

Open vraag

Vraag 7: Wat is volgens u het (eventuele) nadeel van deze werkwijze voor de kinderen?

Open vraag

Vraag 8: Wat zijn (eventuele) nadelen die u, als leerkracht, ondervindt bij deze werkwijze?

Open vraag

Vraag 9: Draagt de gekozen werkwijze, volgens u, bij aan de motivatie van de kinderen? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

Open vraag

Vraag 10: Draagt de gekozen werkwijze, volgens u, bij aan de motivatie van de leerkrachten? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

Open vraag

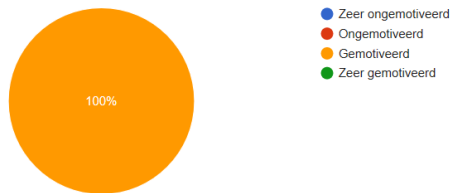
Vraag 11: Wat is volgens u de ideale manier om de wereldoriëntatie-vakken vorm te geven? *

Open vraag

Bijlage VIII – Data vragenlijst leerkrachten

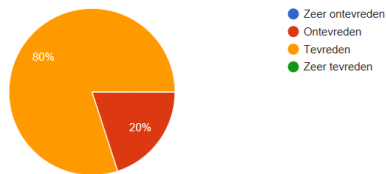
Vraag 1: Hoe gemotiveerd vindt u dat de kinderen zijn voor de wereldoriëntatie-vakken?

5 reacties

Vraag 2: Hoe tevreden bent u over de competenties van de kinderen in relatie tot de wereldoriëntatie-vakken?

5 reacties

Waarom bent u (zeer) ontevreden over de competenties van de kinderen in relatie tot de wereldoriëntatie-vakken?

1 reactie

De meeste kinderen moeten de vaardigheden die nodig zijn voor deze vakken nog leren en ook thuis krijgen ze vaak qua algemene ontwikkeling niet zo veel mee. Ze worden vaak 'klein' gehouden.

Vraag 3: Welke kwaliteiten kenmerken u als leerkracht?

5 reacties

Open, flexibel, spontaan

enthousiast, creatief

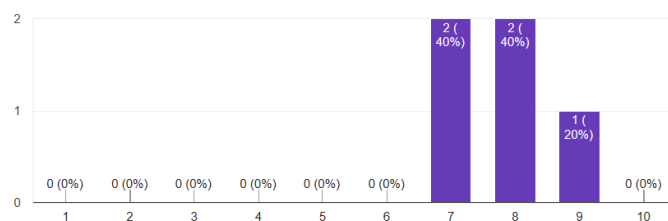
Positiviteit, onderzoekend, nieuwsgierig, leergierig

Dat laat ik graag aan anderen over. Ik denk wel dat ik de kinderen ergens enthousiast voor kan maken.

Enthousiast, hoge doelen stellen, kinderen serieus nemen, humor en creatief

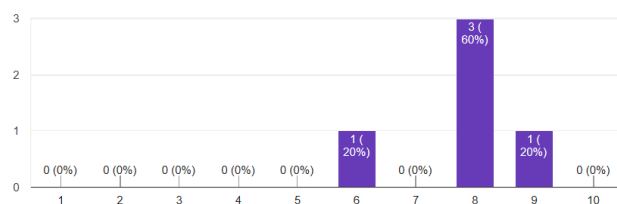
Vraag 4: Kunt u uzelf een cijfer geven met betrekking tot uw kennis over aardrijkskunde?

5 reacties

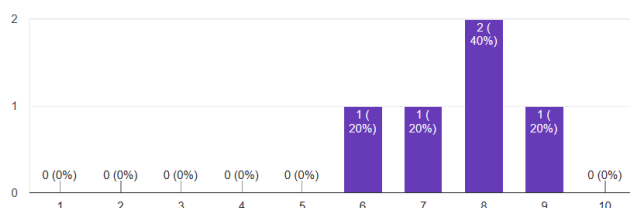
Vraag 5: Kunt u uzelf een cijfer geven met betrekking tot uw kennis over geschiedenis?

5 reacties

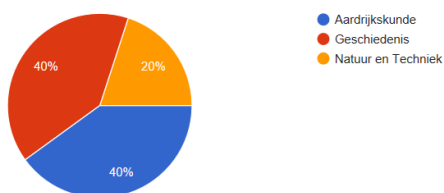
Vraag 6: Kunt u uzelf een cijfer geven met betrekking tot uw kennis over natuur en techniek?

5 reacties

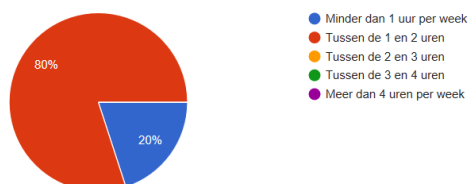
Vraag 7: Welk vak van de wereldoriëntatie-vakken spreekt u het meeste aan?

5 reacties

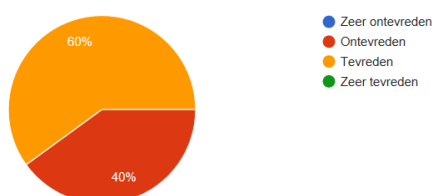
Vraag 8: Hoeveel tijd besteedt u gemiddeld per week aan de wereldoriëntatie-vakken?

5 reacties

Vraag 9: In hoeverre bent u tevreden over de tijdsbesteding omtrent de wereldoriëntatie-vakken?

5 reacties

Waarom bent u (zeer) ontevreden over de tijdsbesteding omtrent de wereldoriëntatie-vakken?

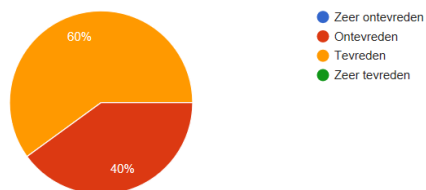
2 reacties

We zouden er wel meer aan mogen doen. Misschien ook meer projectmatig. Dat spreekt de kinderen meer aan.

Het is nog wat een sluitpost, we hebben niet altijd genoeg tijd voor deze vakken.

Vraag 10: Hoe tevreden bent u over de aanwezige materialen die benodigd zijn voor de uitvoering van de wereldoriëntatie-vakken?

5 reacties

Welke materialen ontbreken er volgens u, waardoor u niet tot de gewenste uitvoering van de wereldoriëntatie-vakken komt?

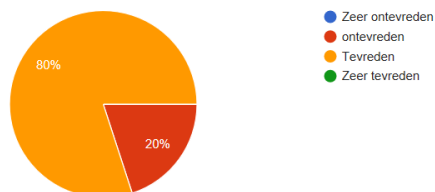
2 reacties

Methode voor natuur. Al hebben we uiteraard wel het bord.

Methode natuur en techniek ontbreekt, aardrijkskunde volgens mij al wat verouderd.

Vraag 11: Hoe tevreden bent u over de huidige wereldoriëntatie-methodes?

5 reacties

Vraag 12 (Indien van toepassing): Kunt u hieronder voordelen noemen met betrekking tot de methode 'Geobas' (aardrijkskunde)?

5 reacties

Kerndoel dekkend

geef ik niet

Verschillende onderdelen gekoppeld aan gebieden, dus aan 1 thema werken binnen een hoofdstuk.

elke methode heeft zijn goede en zwakke punten. Geobas begint in groep 4 wel echt met de directe omgeving van het kind.

Geef ik niet, doet mijn duo- collega, maar wat ik zie is positief.

Vraag 13 (Indien van toepassing): Kunt u hieronder nadelen noemen met betrekking tot de methode 'Geobas' (aardrijkskunde)?

5 reacties

Weinig eigen creatieve inbreng

geef ik niet

Voor mijn gevoel soms al wat verouderd, veel kinderen vinden de methode saai, je moet de onderwerpen 'aankleden' met filmpjes e.d.

De verwerking is vaak op dezelfde manier en er zitten (te) korte teksten in het boek. Te weinig informatie.

Geen mening, omdat ik dit vak zelf niet geef

Vraag 14 (Indien van toepassing): Kunt u hieronder voordelen noemen met betrekking tot de methode 'Wijzer' (geschiedenis)?

5 reacties

Kerdoel dekkend
geef ik niet
Helaas geef ik geen geschiedenis, dat doet mijn duo collega. Veel kinderen zijn wel positief over deze methode, ik hoor vaak dat ze geschiedenis leuker vinden dan aardrijkskunde. Deze onderwerpen spreken hun meer aan.
Dat geef ik niet, dat doet mijn duo-collega
Goede opbouw, tijdvakken worden allemaal behandeld, goed niveau, uitdagend.

Vraag 15 (Indien van toepassing): Kunt u hieronder nadelen noemen met betrekking tot de methode 'Wijzer' (geschiedenis)?

5 reacties

Lastig uit te voeren in combinatie groepen
geef ik niet
Nee, zie hierboven.
zie bovenstaande antwoord.
Geen nadelen, al vinden de kinderen de toetsen wel lastig, omdat er veel verdiepvragen gesteld worden (oorzaak, gevolg)

Vraag 16: Voor zover bekend, wordt er voor het vak natuur en techniek geen methode gebruikt. Hoe geeft u vorm aan de inhoud van deze lessen?

5 reacties

Buitendienst, sporadisch zelf een les
Door het kijken van De Buitendienst
Wij doen om het jaar een EHBO cursus met de leerlingen van groep 7&8, dit valt bij ons onder het kopje 'natuur'. Dat vind ik persoonlijk wel weinig, daarom heb ik in een eerdere vraag aangegeven dat ik nog wel wat mis binnen dit vakgebied. Techniek proberen we op te nemen in het creacircuit.... maar dan moet je wel mensen krijgen die dit kunnen oppakken (ik doe hier zelf vrijwel niks aan...).
via nieuws uit de natuur en de buitendienst
De kinderen krijgen ehbo- lessen, doen hierin examen en krijgen dan een diploma. Techniek zal tijdens de crealesen worden gegeven. Ook doen we mee aan externe projecten in groep 7/8.

Vraag 17 (Indien van toepassing): Kunt u voordelen noemen van het werken zonder methode?

5 reacties

Eigen invulling
Je kan je eigen invulling eraan geven
Je kunt zelf kiezen welke onderdelen je kiest m.b.t. Techniek en natuur.
Het is erg vrijblijvend en hierdoor kun je actuele onderwerpen aansnijden.
Eigen invulling , variatie

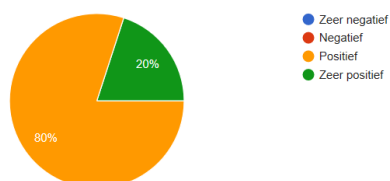
Vraag 18 (Indien van toepassing): Kunt u nadelen noemen van het werken zonder methode?

5 reacties

Schiet er sneller bij in
Het komt er nu gewoon wat bij. Even de aflevering kijken en weer door met het volgende.
Het blijft er vaak bij, omdat je alles zelf moet bedenken en uitvoeren en daar heb je vaak geen tijd voor (ik tenminste niet) en je moet de nodige kennis en vaardigheden beheersen.
Het is erg vrijblijvend en hierdoor kun je het ook snel overslaan.
Je komt er zelf niet altijd aan toe

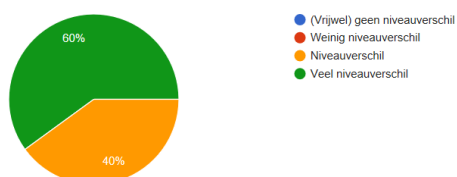
Vraag 19: Hoe staat u tegenover het idee om de wereldoriëntatie-vakken geïntegreerd en thematisch te behandelen?

5 reacties

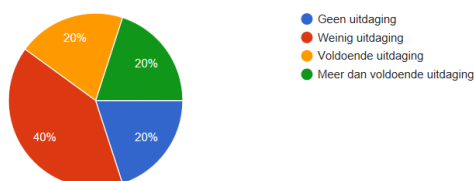
Vraag 20: In hoeverre is er sprake van een niveauverschil bij de kinderen in uw klas?

5 reacties

Vraag 21: (Indien van toepassing) In hoeverre vindt u dat de plus-kinderen in uw klas voldoende uitdaging hebben tijdens de wereldoriëntatie-lessen?

5 reacties

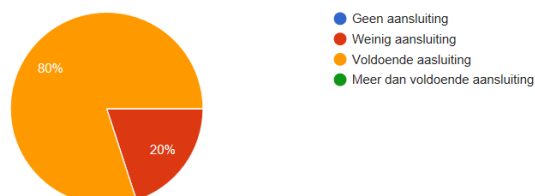
Vraag 22: (Indien van toepassing) Op welke manier biedt u extra uitdaging aan, aan de plus-kinderen tijdens de wereldoriëntatie-lessen?

5 reacties

Zelfstandige verwerking
niet
Niet! Ik geef de lessen wereldoriëntatie niet op verschillende niveaus, we werken zelfs met groep 7&8 uit dezelfde jaargang en dan per jaar afwisselend.
Top op heden niet.
Levelwerk en Extra taken uit de methode

Vraag 23 (Indien van toepassing): In hoeverre vindt u dat de kinderen die extra begeleiding nodig hebben aansluiting kunnen vinden bij het niveau van de wereldoriëntatie-lessen?

5 reacties

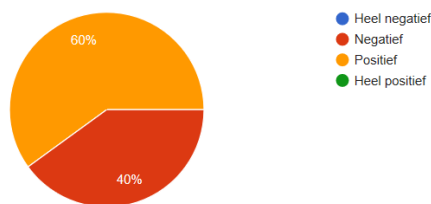
Vraag 24 (Indien van toepassing): Op welke manier zorgt u ervoor dat de kinderen die extra begeleiding nodig hebben, aansluiting kunnen vinden?

5 reacties

Klassikaal aanpakken
Teksten samen lezen
Ik koppel ze bijvoorbeeld aan een goede lezer of we werken in groepjes, zodat ze samen en van elkaar kunnen leren.
door veel klassikaal te behandelen
Samenwerken en samen bespreken en soms samen maken.

Vraag 25: Hoe staat u tegenover het idee om verschillende leeftijdsgroepen te combineren tijdens de wereldoriëntatie-vakken?

5 reacties

Welke groepen zou u willen combineren tijdens de wereldoriëntatie-vakken?

3 reacties

5 tot 8
1/2/3, 4/5, 6/7/8
Tja, wij combineren groep 7&8 al, dat werkt prima. Op deze manier kunnen we meer uit de lessen halen, dan wanneer we in dezelfde tijd twee verschillende lessen moeten geven.

Vraag 26 (Indien van toepassing): Wat zijn volgens u de voordelen van de combinatie tussen verschillende leeftijdsgroepen?

5 reacties

Sfeer, verdieping, samenwerking
Kinderen kunnen van elkaar leren. De een weet meer van een onderwerp dan de ander. Ze leren samen te werken.
Kinderen kunnen met en van elkaar leren. Bij combinatiegroepen kun je 1 onderwerp uitgebreider aanbieden, je hebt meer tijd.
Dat je op basis van interesse kan werken
Van elkaar leren. Zelfde cognitieve niveau

Vraag 27 (Indien van toepassing): Wat zijn volgens u de nadelen van de combinatie tussen verschillende leeftijdsgroepen?

5 reacties

Afstemming op elkaar
Een leerling uit een lagere groep kan ondersneeuwen doordat een leerling uit een hogere groep alles weet.
Je moet niet al te grote leeftijds- en niveauverschillen creëren, dan kunnen ze niet meer samenwerken, maar gaan de een op de ander leunen.
Dat een aantal kinderen te makkelijk blijft werken.
De echt beteren worden afgeremd (de vwo kinderen uit groep 8) en er is een groot sociaal emotioneel niveau verschil.

Vraag 28: Kunt u tot slot zo specifiek mogelijk omschrijven wat u nodig heeft om de wereldoriëntatie-vakken naar wens in te richten?

5 reacties

Thematisch werken

Een duidelijk plan hoe we dit schoolbreed willen inzetten. En dat iedereen ook hetzelfde doet.

Nieuwe moderne methodes voor aardrijkskunde en natuur en techniek, waarbij kinderen geïnspireerd worden en geprikkeld worden om dingen te onderzoeken en ontdekken en op die manier veel leren.

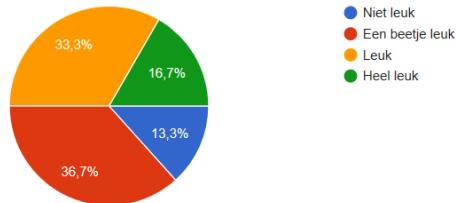
ruimte en tijd!

Ik ben tevreden met de methodes die we nu hebben. Ze zijn vrij recent aangeschaft en sluiten prima aan.

Bijlage IX – Data vragenlijst leerlingen

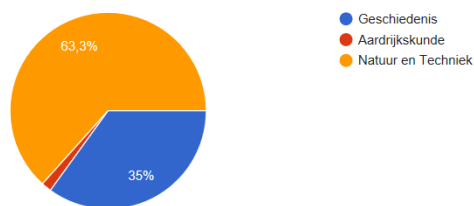
Vraag 1: Wat vind je van de vakken geschiedenis, aardrijkskunde en natuur/techniek?

60 reacties

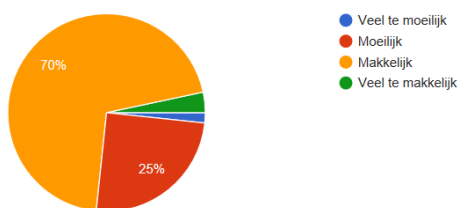
Vraag 2: Welk vak vind je het leukste?

60 reacties

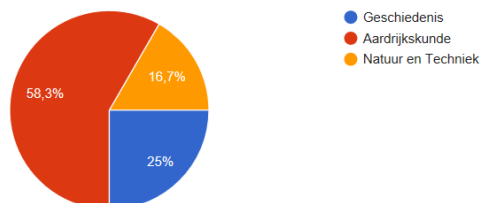
Vraag 3: Ik vind de lessen van geschiedenis, aardrijkskunde en natuur/techniek.....

60 reacties

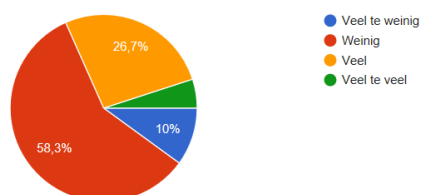
Vraag 4: Welk van de vakken vind je het moeilijkste?

60 reacties

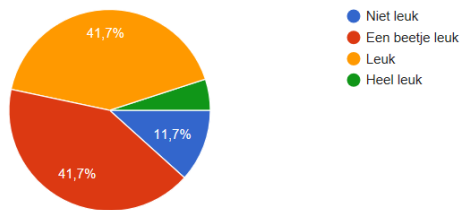
Vraag 5: Wat vind je van het aantal lessen dat jullie bezig zijn met de vakken geschiedenis, aardrijkskunde en natuur/techniek?

60 reacties

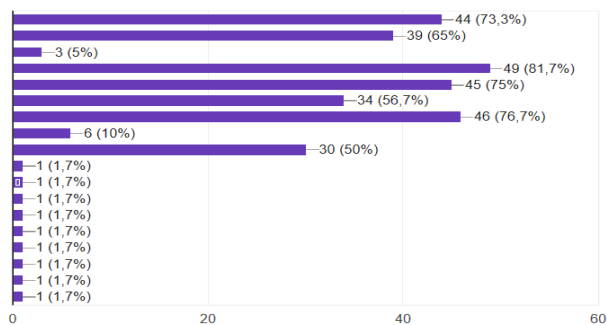
Vraag 6: Wat vind je van de (les)boeken die jullie gebruiken voor aardrijkskunde en geschiedenis?

60 reacties

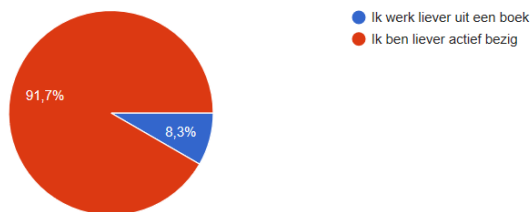
Vraag 7: Wat moeten jullie vaak doen tijdens de lessen geschiedenis, aardrijkskunde en natuur/techniek?

60 reacties

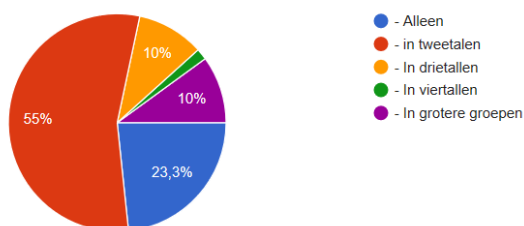
Vraag 8: Werk je liever uit een boek of ben je liever actief bezig?

60 reacties

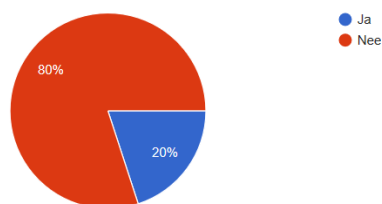
Vraag 9: Hoe werk je het liefst?

60 reacties

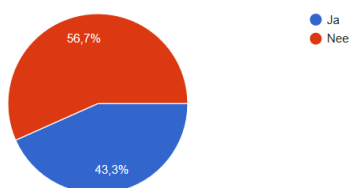
Vraag 10: Gaan jullie wel eens naar buiten tijdens een les natuur/techniek , geschiedenis en/of aardrijkskunde?

60 reacties

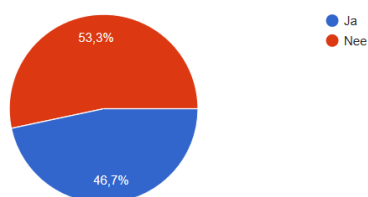
Vraag 11: Zou je het leuk vinden om tijdens natuur/techniek, aardrijkskunde en geschiedenis bij andere kinderen in de klas te zitten dan de kinderen uit je eigen klas?

60 reacties

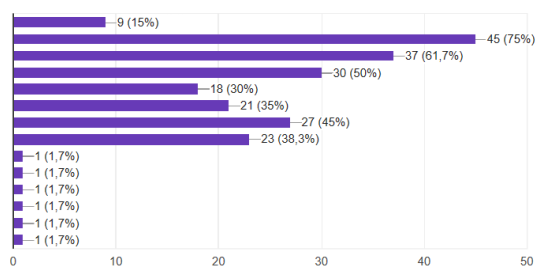
Vraag 12: Zou je het leuk vinden om tijdens natuur/techniek, aardrijkskunde en geschiedenis soms les te krijgen van een andere juf of meester?

60 reacties

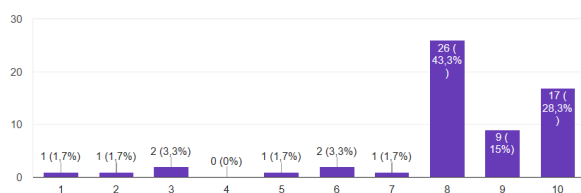
Vraag 13: Wat vind jij een leuke manier om iets nieuws te leren?

60 reacties

Vraag 14: Hoe fijn vind je het in de groep waar je in zit? 1 is het laagste, 10 is het hoogste.

60 reacties

Vraag 1: Kunt u de missie en visie van deze school omschrijven?

Er is momenteel nog niet echt een vastliggende missie/visie. Er zal een andere koers gevaren worden. Ieder kind moet hulp krijgen en groeien. De missie en visie zijn nu nog te breed. Betreft de missie en visie voor de wereldoriëntatie moet een kind weten waar hij/zij staat en wat zijn/haar rol is in de wereld. Ze moeten weten wat er gaande is in de wereld en verantwoordelijkheid nemen voor hun rol in de wereld.

Vraag 2: Hoe tevreden bent u over de aansluiting van de wereldoriëntatie-vakken op de competenties van de leerkrachten?

Er wordt gebruik gemaakt van methodes, dus de competenties van de leerkrachten doet er niet zo toe. Het draait vooral om klassenmanagement tijdens deze lessen. Het gaat puur om het boekje doorwerken. Hier is weinig eigen ervaring voor nodig

Vraag 3: Welke competenties moet een leerkracht volgens u hebben, om een ideale uitvoering van de wereldoriëntatie-vakken te bewerkstelligen?

Nieuwsgierig zijn naar de vakken. Een leerkracht zou zichzelf af moeten vragen wat het vak voor zichzelf inhoudt en wat het voor de kinderen in zou moeten houden.

Vraag 4: Hoe tevreden bent u over de aansluiting van de wereldoriëntatie-vakken op de competenties van de kinderen?

Niet tevreden. Het leeft niet bij de kinderen. Het zijn losse lessen die gegeven worden. De kwaliteiten van zowel de leerkrachten als de leerlingen worden niet optimaal benut. Ook wordt er niet voldoende gedifferentieerd tijdens de lessen. Dit sluit niet aan op het passend onderwijs.

Vraag 5: Hoe tevreden bent u over de motivatie van de leerkrachten betreffende de wereldoriëntatie-vakken?

Lastig. De methode wordt gebruikt, deze is niet motiverend. Binnen de methode is er weinig ruimte voor creativiteit. Alles wat 'leuk' is wordt weggehaald, omdat de leerresultaten als belangrijkste ervaren worden. Er is te weinig tijd om alles te doen.

Vraag 6: Uit de probleemstelling komt naar voren dat de kinderen niet voldoende gemotiveerd zijn voor de wereldoriëntatie-vakken. Hoe komt dit volgens u?

Door het aanbod van de huidige methodes. En doordat leerkrachten zich vasthouden aan deze methodes.

Vraag 7: Hoe tevreden bent u over de beschikbaarheid van materialen in relatie tot de wereldoriëntatie-vakken. Licht dit toe.

Op dit moment zijn materialen niet echt van toepassing. De huidige methodes hebben weinig tot geen materialen nodig. Rondom het thema WO II komen er soms opa's en oma's vertellen. Docenten vragen eigenlijk ook nooit om materialen.

Vraag 8: Hoe tevreden bent u over de methode 'Geobas'?

Dit is echt een bagger methode. Het is geen fijne methode. Het heeft een ouderwetse stijl. Zo heeft het een lesboek en een werkboek. De kinderen moeten lezen en vragen beantwoorden. Ook kloppen veel dingen niet meer die in het boek staan. Hierdoor moeten er veel dingen aangepast worden tijdens het lesgeven.

Vraag 9: Hoe tevreden bent u over de methode 'Wijzer'?

Dit is een vrij nieuwe methode. Ook deze methode is slecht. Ik ben er destijds mee gestopt, omdat ik het geen fijne methode vond om mee te werken. Ik heb toen wel de toetsen van de methode gebruikt, maar de lessen anders vormgegeven. Tijdens de toetsen wordt alleen de theoretische kennis getoetst.

Vraag 10: Hoe tevreden bent u over de werkwijze van het vak Natuur en techniek?

X

Vraag 11: Hoe worden de natuur en techniek vakken op dit moment vorm gegeven volgens u?

Niet. In groep 7/8 wordt het verwerkt in het crea circuit. Er moet een methode komen voor deze vakken, zodat er richting gegeven kan worden aan het vak.

Vraag 12: Op welke wijze moet de lesstof volgens u aangeboden worden aan de kinderen?

X

Vraag 13: Wat zijn volgens u de voordelen en nadelen van het werken met een methode?

Voordeel: Wegzetten in tijd. Alles wordt (meer dan) behandeld. Het vraagt geen expertise van de leerkracht (als basis).

Nadeel: Het is vastgezet. Weinig ruimte voor creativiteit. Is bijna niet doorheen te komen. Er is tijd tekort.

Vraag 14: Wat zijn volgens u de voordelen en nadelen van het werken zonder methode?

Voordeel: Creativiteit, zelfsturing, aansluiting op de dagelijkse realiteit.

Nadeel: Eigenaarschap. Eigen verantwoordelijkheid is groter. Dit brengt het risico mee dat de doelen niet gehaald worden. Ook kan de leerlijn uit het oog verloren worden. De leerkracht bepaalt zelf wat wel en niet behandeld wordt. Het vraagt meer (voorbereidings)tijd van de leerkracht.

Vraag 15: Hoe tevreden bent u over de huidige samenstelling van de groepen?

Tevreden. In de toekomst kunnen we het breder maken. Zo kan er een specialist WO voor een bepaalde groep komen. Bijvoorbeeld een leerkracht die alle geschiedenis lessen geeft, een leerkracht die aardrijkskunde geeft en een leerkracht voor natuur en techniek.

Vraag 16: Wat zijn volgens u voordelen en nadelen van heterogene klassen?

Voordeel: De jongere kinderen leren van de oudere kinderen. Op die manier is er extra ondersteuning voor de jongere kinderen. Ook is het goed voor de sociaal emotionele vaardigheden. De oudere kinderen zijn meer stabiel wanneer er jongere kinderen zijn (ze voelen zich groot en hebben een voorbeeld-functie).

Nadeel: De kennis die overgedragen kan worden is inhoudelijk minder. Het differentiëren is moeilijker wanneer het niveauverschil/leeftijdverschil groter is. Dit zorgt voor meer werkdruk bij de leerkrachten.

Vraag 15: Wat zijn volgens u voordelen en nadelen van homogene klassen?

X

Vraag 16: Wat heeft uw voorkeur voor de wereldoriëntatie-vakken? Waarom?

Heterogene klassen is 1 a 2x in de week haalbaar. Voor techniek kan het wel door elkaar in combinatie met de creatieve vakken. Tijdens deze vakken kunnen kinderen veel van elkaar leren. Deze vakken gaan minder om kennis en meer over de vaardigheden. Ook bij deze vakken kunnen de

klassen niet altijd gecombineerd worden. Sommige onderwerpen zijn wel inhoudelijk en zullen afgestemd moeten worden op het niveau en de leeftijd van het kind. Biologie, geschiedenis en aardrijkskunde zijn echt kennisvakken. Hierbij is het vrijwel onmogelijk om heterogene klassen te creëren, omdat het verschil dan te groot is tussen de kinderen.

Bijlage XI – Data vragenlijst externe scholen

Op welke school geeft u les? *

It Leech Pingjum

Aan welke groep(en) geeft u les? *

1 t/m 8

Op welke wijze worden de wereldoriëntatie-vakken vorm gegeven binnen de school? *

Volgens een methode

Hoe tevreden bent u over de werkwijze van uw school betreffende de wereldoriëntatie-vakken? *

Zeer tevreden

Tevreden

Ontevreden

Zeer ontevreden

Wat zijn volgens u de (eventuele) voordelen voor de kinderen met betrekking tot deze werkwijze?

Blink is digitaal, aansprekende lessen met leuke proefjes

Wat zijn volgens u de (eventuele) voordelen voor de leerkrachten met betrekking tot deze werkwijze?

lesvoorbereiding is overzichtelijk, hebben zij al gemaakt.

Wat is volgens u het (eventuele) nadeel van deze werkwijze voor de kinderen?

Methode is verouderd. Leerlingen krijgen niet altijd recente informatie.

Wat zijn (eventuele) nadelen die u, als leerkracht, ondervindt bij deze werkwijze?

Moeilijk na te bestellen, niet alles klopt waardoor er veel tijd gaat zitten in de voorbereiding van de les.

Draagt de gekozen werkwijze, volgens u, bij aan de motivatie van de kinderen? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

De ene methode wel, spreekt leerlingen aan waardoor ze intrinsiek gemotiveerd zijn. Een andere methode is verouderd en onhandig door twee werkboeken waardoor het verwarrend is voor de leerlingen

Draagt de gekozen werkwijze, volgens u, bij aan de motivatie van de leerkrachten? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

De verouderde methode niet, omdat er van de leerkracht meer verwacht wordt om de informatie kloppend te maken. De nieuwe methode wel, is weinig voorbereiding voor de leerkracht.

Wat is volgens u de ideale manier om de wereldoriëntatie-vakken vorm te geven? *

Volgens een methode, inspelen op de actualiteit en veel voorbeelden erbij halen

Verzonden: 29-03-18 20:44

Op welke school geeft u les? *

Obs van Maasdijk Heerenveen

Aan welke groep(en) geeft u les? *

8

Op welke wijze worden de wereldoriëntatie-vakken vorm gegeven binnen de school? *

Top ondernemers

Hoe tevreden bent u over de werkwijze van uw school betreffende de wereldoriëntatie-vakken? *

Zeer tevreden

Tevreden

Ontevreden

Zeer ontevreden

Wat zijn volgens u de (eventuele) voordelen voor de kinderen met betrekking tot deze werkwijze?

Leerlingen zijn vrij in het kiezen van een onderwerp. Ze kunnen kiezen waar hun eigen interesse ligt en vinden het daarom veel leuker om meer er over te weten. Ze zijn veel actiever ermee bezig omdat ze graag willen leren over dit onderwerp.

Verschillende soorten leerstijlen komen aanbod. De een vind het prettig uit een boek, de ander internet of via filmpjes. De een vind een werkstuk prettig, de ander een muurkrant of een presentatie.

Leerlingen leren heel veel van elkaar door de samenwerking. Ze leren samenwerken en plannen door deze methode.

Wat zijn volgens u de (eventuele) voordelen voor de leerkrachten met betrekking tot deze werkwijze?

Als de manier van werken in jou groep past kost het voor de leerkracht weinig voorbereiding. Je kunt het gebruiken in combinatie groepen.

Wat is volgens u het (eventuele) nadeel van deze werkwijze voor de kinderen?

Leerlingen hebben niet door dat ze of met aardrijkskunde, natuur of geschiedenis bezig zijn. Als ze op de middelbare komen, horen ze deze termen voor het eerst.

Leerlingen die niet ze kunnen opstarten met een opdracht is deze methode zeer ongeschikt.

Leerlingen die door de verschillen in de klas (waar iedereen mee bezig is) zich niet goed concentreren.

Samenwerken blijft lastig. De leider neemt het voor touw leert de rest dan wel er iets van?

De ene lln. Kan heel goed om gaan met de vrijheid die hij/zij krijgt en de andere niet.

Wat zijn (eventuele) nadelen die u, als leerkracht, ondervindt bij deze werkwijze?

Topo zit niet bij de methode, er wordt niets getoetst, overzicht ben je snel kwijt doordat elk groepje ergens ander mee bezig is, je brengt geen klassikale kennis over. Je moet hopen dat de leerlingen de juiste informatie vinden. Op de computer heb je niet altijd het overzicht wat lln. doen.

Draagt de gekozen werkwijze, volgens u, bij aan de motivatie van de kinderen? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

Nee, lln weten te weinig om de onderwerpen die de methode aanbied. Dus dan is het al heel moeilijk om te beginnen met een opdracht. Er zijn en vaak opstart problemen. Waardoor ze geen succes ervaring hebben.

Draagt de gekozen werkwijze, volgens u, bij aan de motivatie van de leerkrachten? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

Nee want de leerkracht moet de groep in het diepe gooien. Er zijn dan allemaal opstart problemen. De leerkracht moet dan met elk groepje even zitten om te helpen met beginnen.

Wat is volgens u de ideale manier om de wereldoriëntatie-vakken vorm te geven? *

Eerst kennis overbrengen, dan ze een onderzoeksvraag bieden en dit laten presenteren. Van de presentaties een toets maken zodat je de groep kunt testen of je nog meer aandacht aan dit onderwerp moet besteden.

Verzonden: 01-04-18 16:18

Op welke school geeft u les? *

Cbs de Fugelsang

Aan welke groep(en) geeft u les? *

5 en 6

Op welke wijze worden de wereldoriëntatie-vakken vorm gegeven binnen de school? *

Via methode

Hoe tevreden bent u over de werkwijze van uw school betreffende de wereldoriëntatie-vakken? *

Zeer tevreden

Tevreden

Ontevreden

Zeer ontevreden

Wat zijn volgens u de (eventuele) voordelen voor de kinderen met betrekking tot deze werkwijze?

Voorspelbaarheid

Wat zijn volgens u de (eventuele) voordelen voor de leerkrachten met betrekking tot deze werkwijze?

Kortere voorbereiding

Wat is volgens u het (eventuele) nadeel van deze werkwijze voor de kinderen?

Vast stramen/weinig kans tot creativiteit

Wat zijn (eventuele) nadelen die u, als leerkracht, ondervindt bij deze werkwijze?

Geen eigen invulling aan de les geven

Draagt de gekozen werkwijze, volgens u, bij aan de motivatie van de kinderen? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

Nee. Kinderen worden niet op verschillende manieren uitgedaagd.

Draagt de gekozen werkwijze, volgens u, bij aan de motivatie van de leerkrachten? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?

Nee, maar door tijdgebrek en korte voorbereidingstijd wordt deze werkwijze wel makkelijker gevolgd

Wat is volgens u de ideale manier om de wereldoriëntatie-vakken vorm te geven? *

Door met coöperatieve werkvormen de verwerking plaats te laten vinden.

Verzonden: 08-04-18 20:53
